çaydaçıra

AYLIK KÜLTÜR-SANAT VE AKTÜEL DERGİ EYLÜL 2021

SALGINDAN SONRA
DİNDİK
GAKGOMUN AYLIK MİZAH GAZETESİ
Tel: 0424 236 12 84 - 0533 565 42 41
SİZ HENÜZ ABONE OLMADINIZ MI?
ABONE OLMAK İSTEYENLER 05335654241 NOLU TELEFONU ARAYABİLİRLER

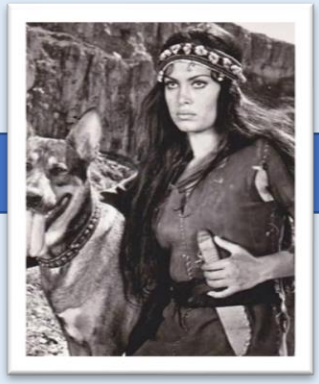
İÇİNDEKİLER

Elazığ'da sinemanın seyrüseferi...

Beyaz perdenin Elazığlı taçsız kralı...

Elazığ'da çekilen CEMO Filmi'nde yaşanan şanssızlıklar...

Harput Müziğinin kadın sesi ve kaynak kişisi: Sündüz Hanım

Keban Baraj 47 yıldır enerji üretiyor...

çaydaçıra

AYLIK KÜLTÜR-SANAT VE AKTÜEL DERGİ
SAYI: 9 EYLÜL-2021

İMTİYAZ SAHİBİ ve
YAYIN YÖNETMENİ:
YÜCEL ÇAKMAK
cakmakyucel@gmail.com

KATKIDA BULUNANLAR:
İ. EKREM KATI (ELAZIĞ)
MURAT SEVİNÇ (İSTANBUL)
GÖKÇE KARAGÖZ (ABD)
LÜTFİ ERGENE (ANKARA)
AHMET BULUT (ELAZIĞ)
SEVİM ANAGÜR KOYUNOĞLU (İSTANBUL)
BİLAL CİVELEK (İSTANBUL)
M. SAİT KARAÇORLU (İZMİT)
VEDAT YETİK (ELAZIĞ)
MUHAMMET KURŞUN (ANKARA)
İLHAN KILIÇ (ALMANYA)

Yücel ÇAKMAK

MERHABA…

Sevgili okuyucular… Eylül ayı **Elazığ'da sinema ayı** gibi…
Bizde bu sayımızda ağırlıklı olarak **"Sinema"** konusunu işledik.
8 -11 Eylül tarihlerinde **1. Harput Kısa Film Festivali** düzenlenecek. Bu vesileyle **"Elazığ'da Sinemanın Seyrüseferi"**ni kısa bir şekilde özetledik. Elazığ'da ilk oynayan sinema filmi? Elazığ'da kaç sinema filmi çekildi? Elazığ'da kaç film festivali var?
Bu soruların cevaplarını bu araştırma haberimizde bulacaksınız…
Elazığ'da çekilen **CEMO** filminde yaşanan üzücü olayları da dile getirdik. **Türkan Şoray**'ın film çekimlerinde sakatlanması ve yıllar sonra Şoray'ın Elazığ'a yapmış olduğu ziyareti dile getirdik.
Yine bu sayımızda **Elazığlı yapımcı, yönetmen, bestekar ve oyuncu Elazığlı Ali Avaz'ın** hayatından kesitler aktardık. Türk Sinema kamuoyunun son dönemlerinde unuttuğu Ali Avaz, aramızdan küskün ayrıldı.
Erkek hakimiyetinin etkisi altında olan **Harput Müziği**'nde **Harputlu Mustafa Kızı Sündüz Hanım**'ın varlığı dikkat çekiyor. **80 yaşında** makara teybine okuduğu **Harput Türküleriyle Sündüz Hanım**, kaynak kişi olarak tarihte yerini aldı.
Türk mühendisliğinin başarısı olan ve **9 Eylül 1974** tarihinde hizmete giren **Keban Barajı**'nın **47. Yılını** kutluyoruz. Keban Barajı'nın temelini **Süleyman Demirel**, resmi açılışını **Bülent Ecevit** ve son kısmını ise **Bülent Ulusu** hizmete soktu.
Elazığ'ın Basınında bir ekol olan **Turan Gazetesi** haftalık olarak yeniden yayın hayatına başladı. Türkiye'nin en eski gazetelerinden de olan **Turan**'da yazanları araştırdık. Üstatların kalem tuttuğu bu kalemlerin yanı sıra Turan'ın kısa bir tarihçesine de baktık.
Bir usta kalemi daha sizlere tanıtacağız. Şair kimliğiyle öne çıkan güfteleriyle dikkat çeken **Suat Yığmatepe**'yi sinema yönüyle de tanıyacağız. Geçen sayımızda **"Enver Abi"** adlı şiirini yayınladığımız **Suat Yığmatepe**'yle güzel bir röportaj yaptık.
Röportajlarımız devam ediyor. Elazığ'da tatilini geçiren Ankara Editörümüz **Muhammet Kurşun**, Elazığ'da Tasavvuf Müziği Sanatçısı **Turgut Kırgil** ile görüştü. Kurşun, boş durmadı birde Kırgil'in bir klipinin yönetmenliğini yaptı. Bu renkli röportajı ilgiyle okuyacaksınız.
İlhan Kılıç kardeşimiz de aramıza katıldı. Almanya'da yaşamını sürdüren ve **Haberinsaati.com** İnternet Gazetesi İmtiyaz Sahibi & Genel Yayın Yönetmeni olan **Yazar İlhan Kılıç**, Almanya'dan hem yazı hem de haber gönderecek. Aramıza hoş geldin.
İlhan Kılıç Almanya'dan ilk haberini bizle paylaştı. Aslında Elazığ'da yaşanan yardım törenini sizlerle paylaşacağız. Merkezi Almanya'da bulunan **Avrupa Elazığlılar Derneği (AED)** 33 akülü tekerlekli sandalyeyi Elazığ'da ihtiyaç sahiplerine dağıttı.

KÖMÜRHAN'DAN HARPUT'A

Kınalı ellerde sönmeyen çayda çırasın
Oy kurban olduğum ne güzel de oynarsın
Bu kan durmaz Kömürhan'dan Harput'a
Durmasın aksın Fırat'tan Hazar'a…

Kulaklarda yankılanır davul gırnata avreş
Yumurta topuk sivri burun bulunmaz eş
Bu ses duyulsun Kömürhan'dan Harput'a
Yankılasın susmasın Fırat'tan Hazar'a

Koreli Mamo, Hafız Osman Harput'un bülbülü
Tasalısı, Kabaklısı Göllübağın sümbülü
Gönüller aksın Kömürhan'dan Harput'a
Çağlasın elezberler Fırat'tan Hazar'a

Mustafa olup gideydim urum eline, Ahçik'e
Atik Hanım ayılsındı Telgrafçı Akif'e
Gönülden dile gelse Kömürhan'dan Harput'a
Karşı dağdan bir ah çeksem Fırat'tan Hazar'a

Har oldum düştüm Kayabaşına, el aman…
Saçaklı Vehbi anlatamaz derdimi, el yaman…
Aklım duman eser Kömürhan'dan Harput'a
Varsam dergâhına bir ses Fırat'tan Hazar'a

Yücel ÇAKMAK

Turizm açısından hedeflenen yerde olamayan Elazığ ve Harput;

‘Müzeler Şehri’ olabilecek mi?

Elazığ’ın tek müzesi halen kapalıyken bir yandan da Elazığ ve Harput’ta çeşitli sektörel müzeler açmak için projeler geliştirilmeye başlandı.

Yücel ÇAKMAK

*Açık hava müzesi olarak da adlandırılan ama istenilen ilgiden yoksun olan Harput’ta müzelere umut bağlandı. Birçok sektörel müzeler için çalışmalara başlandı. Ankara’da faaliyetini sürdüren Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı’nın aylık yayın organında “Kent Müzesi”nin kurulması yönünde öneride bulundu.

*İlhami Kiziroğlu ve Metin Sözen’in ortak kaleme aldıkları yazıda Kent Müzesi’nin Elazığ için öneminden bahsedilerek, “Kent müzeleri, bir kentte veya yerleşim biriminde yaşayan toplumun tüm katmanlarına, özellikle gençlere doğal, çevresel, kültürel, tarihsel, etik, sosyal ve sanatsal ögelerin öğretilmesinde büyük önem taşır.” denildi.

*Öte yandan Elazığ Belediyesi ise “Müzeler Şehri Elazığ Projesi” kapsamında Gastronomi Müzesi, Kürsübaşı Müzesi, Harput Alimler Müzesi, Kent Müzesi ve Basın Müzesine ilişkin çalışmalar başlattı.

*İlk müze 30 Nisan 1965 yılında, Harput Mahallesi’nde bulunan Alacalı Mescit’te “Harput Müzesi” olarak kurulmuştur. Keban ve Karakaya Baraj projeleri çerçevesinde yapılan yüzey araştırmaları ve kazılarda bulunan eserlerin teşhiri ve muhafazası için 1971 yılında Fırat Üniversitesi içerisinde yeni müze binası inşasına başlanılmış ve 28 Temmuz 1982 yılında Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi olarak hizmete açılmıştır.

*Eazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ise Elazığ Emniyet Müdürlüğü terör saldırısında oluşan tahribat nedeniyle 18.08.2016 tarihinde ziyarete kapatılmış olup, müze binasının depreme karşı güçlendirilmesi, teşhirlerin modernleştirilmesi ve bahçenin düzenlenmesi çalışmaları nedeniyle halen ziyarete kapalıdır. Müze, 2021 yılı sonunda açılması planlanmaktadır.

47 yıldır enerji üretiyor

- **Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali (HES), 1974'ten bu yana 47 yıldır kesintisiz sürdürdüğü enerji üretimiyle ekonomiye yaklaşık 27 milyar dolar katkı sağladı.**

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Resmi açılışı 9 Eylül 1974 tarihinde yapılan Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılıktan kurtulma çalışmalarında çok önemli bir yer edinmiştir. 47. Yılında hala çalışmaya devam eden hidroelektrik santralimiz, enerji alanındaki birçok yeniliğe karşı önyargıları yıkmada ve iç kaynak yöneliminde kritik bir yer edinmiş bir Türk mühendislik başarısıdır. 1974'te Türkiye'nin en büyük barajı olan Keban HES, o tarihten bu yana yaklaşık 270 milyar kilovatsaat enerji üretimi gerçekleştirdi.

Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali yıllardan beri üzerinde bu ülke insanlarının ve teknisyenlerinin düşünerek hayal edip görmek özlemini çektikleri fiziki bir yapı olayı olarak ortaya çıkmış bulunuyor. Anadolu insanı yıllardır bu ülkenin en bereketli ve imkanlar bakımından en büyük nehir olan Fırat' a gem vurmak ve ondan yararlanmak özlemini çekmiştir. Keban Boğazında dünyanın en zor temel şartları içinde 211 mt yüksekliğinde bir baraj ve arkasında 125 km2' lik bir gölün oluşturulmasında sağlanan mutlu başarı bu büyük özlemin gerçekleştiğini gösteriyor.

11 yıl da tamamlandı

Barajın temeli ise 12 Haziran 1966 yılında dönemin Başbakanı, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından atıldı.

Baraj, proje çalışmalarının başladığı 1963 yılından tam 11 yıl sonra 27 Ağustos 1974'te

Elazığ
GÜNLÜK SİYASİ GAZETE
10 EYLÜL 1974

Keban Barajı Hizmete Girdi

Dün 9 Eylül'ü Elâzığ da bir başka şekilde kutladı

Başbakan Ecevit kalabalık bir halk topluluğu ve yetkililer tarafından Hava Alanın da karşılandı

Yol boyunca dizilen köylüler ve Akçakiraz kentlileri Başbakana bir başka sevinç gösterisinde bulundular ve Davul Zurna ile karşıladılar

Belediye Balkonunda Elâzığlılara seslenen Ecevit'i en az 20 bin kişi izledi

KEBAN'DAN FERROKROM'A

Keban Barajından Sonra Doğuda İkinci Büyük yatırım olan tesis

Ferrokrom Fabrikasının Temeli atıldı

deneme elektrik üretimini gerçekleştirdi. 8 tribünlü olan barajın ilk 4 tribünü 9 Eylül 1974 yılında dönemin Başbakanı merhum Bülent Ecevit tarafından hizmete açıldı. Barajın son 4 tribünü ise 1981 yılında zamanın Başbakanı Bülent Ulusu döneminde faaliyete geçirildi.

27 milyar Dolar katkısı var

Enerji açısından Türkiye'nin ilk dev yatırımlarından olan ve 1965 yılında yapımına başlanan Keban HES'in 1974 yılında ilk 4 büyük tribünü, 1981 yılında da diğer 4 türbini devreye girdi.

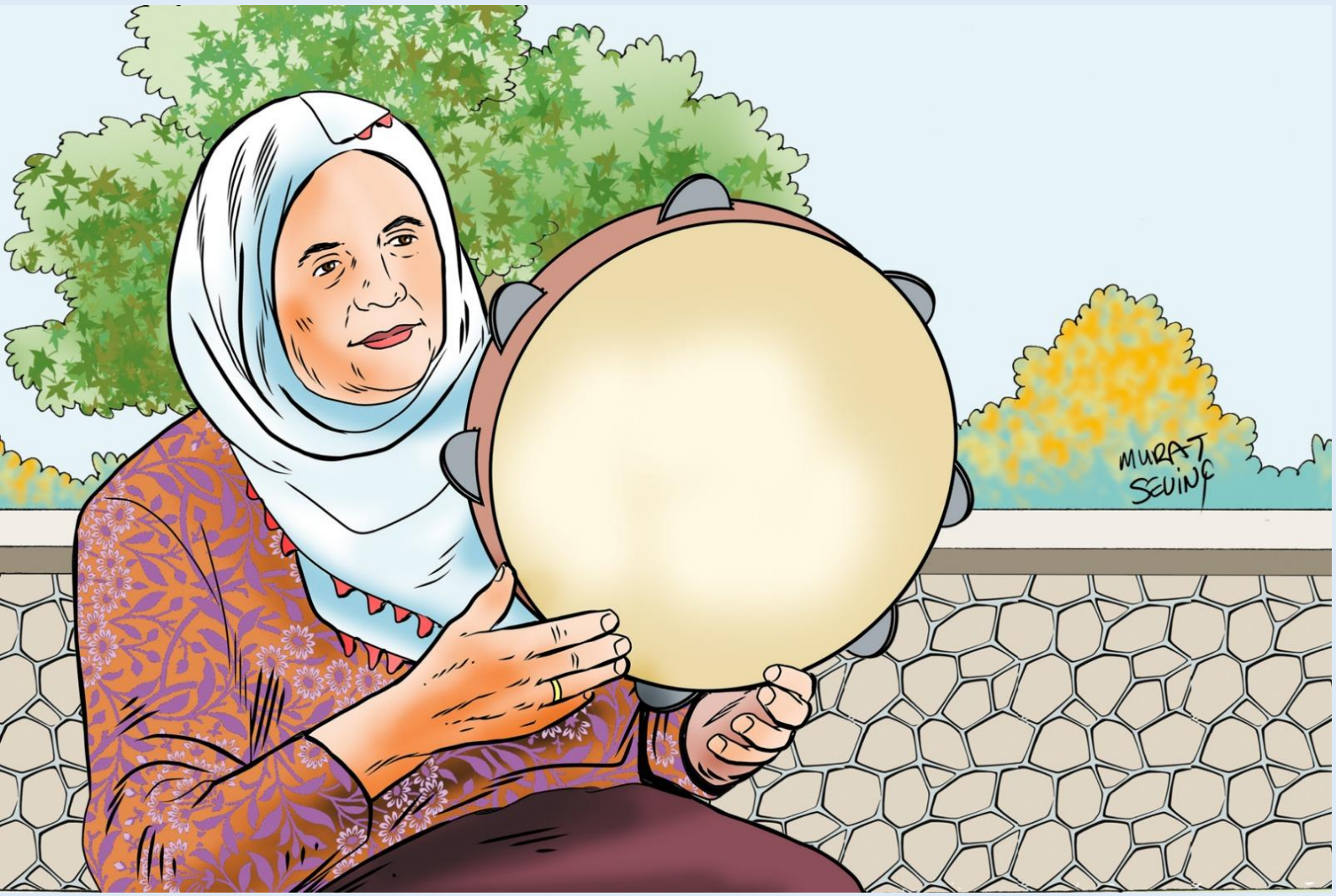
Toplam kurulu gücü 1330 megavat olan barajın halihazırda yıllık elektrik üretimi yaklaşık 6 milyar kilovatsaati buluyor.

Keban Barajı, 1 milyon 824 bin konutun ihtiyacını tek başına karşılayan elektrik üretimiyle ülke ekonomisine yaklaşık 27 milyar dolar katkı sundu.

Türk mühendisliğinin ortaya koyduğu ilk dev baraj

Kurulduğunda Türkiye'de üretilen elektriğin yüzde 20'sini tek başına karşılayan Keban Barajı, 1950'lerde Hirfanlı ve Sarıyar barajlarıyla büyük baraj inşaatı tecrübesini kazanmış Türk mühendisliğinin ortaya koyduğu ilk dev tesis oldu.

Baraj bir yandan elektrik enerjisi üretirken bir yandan da göl çevresinde oluşan mesire alanlarıyla bölgede sosyal hayata katkıda bulundu, sağladığı balık avcılığı imkanıyla alternatif bir gelir imkanı sundu. Baraj, günümüzde enerji üretiminin yanı sıra kültürel ve turizme katkısı, tarımda sulama ve son yıllarda ortaya çıkan balık üretimiyle de ekonomiye önemli katma değer sağlamaya devam ediyor.

Harput Müziği'nin unutulmuş kaynak kişisi ve kadın sesi:

HARPUTLU SÜNDÜZ HANIM

*** Ankara Devlet Konservatuarı'nın 1937 yılında Türkiye çapında yaptığı Türkü Derleme çalışmalarına Elazığ'dan 80 yaşındaki Sündüz Hanım da kaynaklık yaptı.**
***Yöre kültürüne çok hâkim olan güzel sesli Harputlu Sündüz, dost meclislerinde türküler söyler, hikayeler ve masallar anlatırdı. Çok sayıda hikâye, masal ve türkü bilirdi. Şiirler yazar ve bu şiirlerini "Maya" olarak seslendirirdi.**

Yücel ÇAKMAK

Harput Müziği'nin unutulmuş bir değerini daha günışığına çıkarıyoruz. Erkeklerin hakim olduğu Harput Müziğinde Sündüz Hanım'ın varlığı dikkat çekiyor.

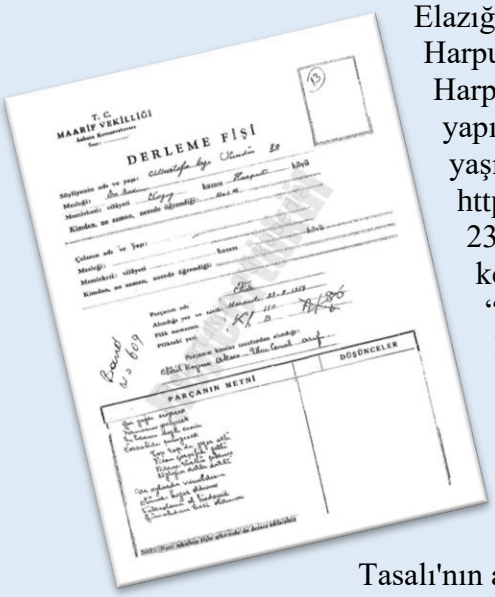
"Harputlu Mustafa Kızı Sündüz" derlemelerde olarak tanınan Sündüz Hanım, 1937 yılında 80 yaşında çıplak sesle okuduğu Harput Türkülerini günümüze taşıdı. Muzaffer Sarısözen tarafından yapılan derleme çalışmalarının makara teybi kayıtları günümüzde sanal dünyaya taşındı.

Sarısözen görevlendirildi

Türk folklorcusu, Türk Halk Müziği sanatçısı ve derleyicisi Muzaffer Sarısözen, 1937 yılında Ankara Devlet Konservatuarı'nın kuruluş günlerinde planlanan derleme gezilerini gerçekleştirecek heyet üyeleri arasında yer aldı. Atatürk'ün emriyle Mûsiki Muallim Mektebi'nden iki sınıf alınıp Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kuruluşu gerçekleştirildi. Konservatuvarın bünyesindeki müzik arşivinin başına getirildiği halde tayini hemen yapılmayan Sarısözen, Sivas'tan başlatılan ilk derleme gezilerini gerçekleştirecek heyete derleyici sıfatıyla dahil edildi. Türk mûsiki tarihinde Ankara Devlet Konservatuvarı Derleme Gezileri olarak anılan ve 1937-1953 yılları arasında sürdürülen bu faaliyet, Dârülelhan'dan sonra Cumhuriyet döneminde yapılan ikinci ve en büyük organizasyondur.

Ses Kayıtları Sanal Dünyada

T.C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
DERLEME FİŞİ
PARÇANIN METNİ
DÜŞÜNCELER

Elazığ'da da derleme çalışmaları yapan Muzaffer Sarısözen, Harput'ta yaşamını sürdüren Mustafa Kızı Sündüz'ün söylediği Harput Türkülerini de kendi sesiyle kayıt altına aldı. Makara teybe yapılan kayıtta önce "Harputlu Musta Kızı Sündüz" ismi, "80 yaşında" olduğu ve söylediği türkünün ismi söyleniyor. https://www.repertukul.com adlı sitede ve Youtube'da "Harput 23" adlı kanalda, "80 yaşındaki Mustafa Kızı Sündüz" anonsuyla kendi sesiyle söylediği "Hafız Nuri", "Kar Yağdı Eriyecek", "Yüksek Minareden Kandiller Yanar", "Nesibe", "Gelin Havası" ve "Mezireden Çıktım" adlı türkülerin makara teypten alınan ses kayıtları bulunmaktadır.

Sündüz Hanım kimdir?

Yaklaşık olarak 1857-58 yıllarında Harput'un Zalını Köyü'nde doğdu.

Harputlu önemli kaynak kişilerden Lokman Tasalı ve Ahmet Tasalı'nın anlatımlarına göre; "Yörenin en önemli kaynak kişilerinden birisiydi ve Maya'lar konusunda çok birikimli ve usta birisiydi."

Sündüz Hanım, sigara ve çay tiryakisiydi. Eşi, 3 evliydi. İlk eşi Sündüz Hanım, 2. eşi Ayşe ve 3. eşi Münire. Her eş ikişer erkek çocuk sahibiydi.
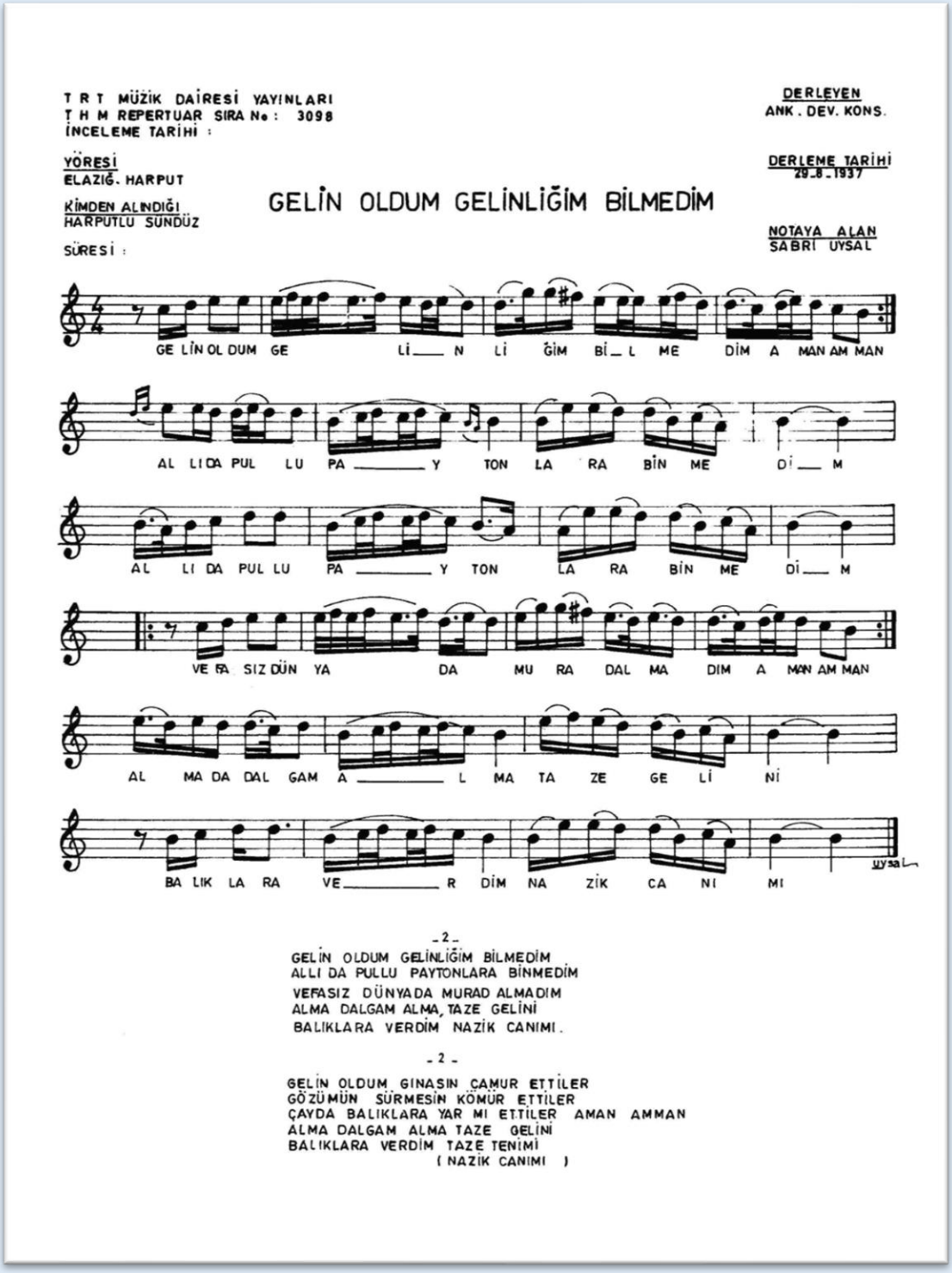
Sündüz Hanım, Şeyh Sait isyanları sırasında eşini kaybedince, fırınları olan akrabalarının yanına sığınarak zorluklar içinde çocuklarını yetiştirdi. Çocukları da akrabalarının fırınında hamur işlerinde çalıştılar.

Yöre kültürüne çok hakim olan güzel sesli Harputlu Sündüz, dost meclislerinde türküler söyler, hikayeler ve masallar anlatırdı. Çok sayıda hikâye, masal ve türkü bilirdi.

Şiirler yazar ve bu şiirlerini "Maya" olarak seslendirirdi. Maya olarak okuduğu ve sözlerini kendi yazdığı şiirlerinden bir dörtlük;

"Dost bağında bülbül oynar gül ile,
Çocuk muyum kandırasın dil ile,
Duydum ki yar muhabbetin el ile,
Daha niye sebep oldun sen.. "

Sündüz Hanım, 1936 yılında her iki gözünü de kaybederek kör oldu. 4 yıl kadar bu halde yaşamını sürdürdükten sonra 1940 yılında vefat etti.
https://www.repertukul.com/Biyografiler--HARPUTLU-MUSTAFA-KIZI-SUNDUZ-1098

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TH M REPERTUAR SIRA No : 3098
İNCELEME TARİHİ :

YÖRESİ
ELAZIĞ. HARPUT

KİMDEN ALINDIĞI
HARPUTLU SÜNDÜZ

SÜRESİ :

DERLEYEN
ANK. DEV. KONS.

DERLEME TARİHİ
29.8.1937

NOTAYA ALAN
SABRİ UYSAL

GELİN OLDUM GELİNLİĞİM BİLMEDİM

GE LİN OL DUM GE Lİ N Lİ ĞİM Bİ L ME DİM A MAN AM MAN
AL LI DA PUL LU PA Y TON LA RA BİN ME Dİ M
AL LI DA PUL LU PA Y TON LA RA BİN ME Dİ M
VE FA SIZ DÜN YA DA MU RA DAL MA DİM A MAN AM MAN
AL MA DA DAL GAM A L MA TA ZE GE Lİ Nİ
BA LIK LA RA VE R DİM NA ZİK CA NI MI

uysal

- 2 -
GELİN OLDUM GELİNLİĞİM BİLMEDİM
ALLI DA PULLU PAYTONLARA BİNMEDİM
VEFASIZ DÜNYADA MURAD ALMADIM
ALMA DALGAM ALMA, TAZE GELİNİ
BALIKLARA VERDİM NAZİK CANIMI.

- 2 -
GELİN OLDUM GINASIN ÇAMUR ETTİLER
GÖZÜMÜN SÜRMESİN KÖMÜR ETTİLER
ÇAYDA BALIKLARA YAR MI ETTİLER AMAN AMMAN
ALMA DALGAM ALMA TAZE GELİNİ
BALIKLARA VERDİM TAZE TENİMİ
(NAZİK CANIMI)

1934'lü yıllarda başlayan Elazığ'ın sinema serüveni festivallerle devam ediyor.

Sinemanın seyrüseferi…

***Sessiz siyah beyaz filmlerinin gösterimi ile başlayan sinemanın Elazığ serüveni, 7 Eylül'de başlayacak olan Harput Kısa Film Festivali'yle devam ediyor.**

***Elazığ'da 8 sinema film çekilirken 1972 yılında çekilen CEMO filmi ise Türkan Şoray'ın boynunu ve Fikret Hakan'ın ayağını kırmasıyla gündem olmuştu.**

Yücel ÇAKMAK

Amerika'da Hollywood ve Türkiye'de Yeşilçam olarak sektörel bir konum haline gelen ve büyük bir yatırım dalı olan sinema Elazığ'da 2 festivalle gündemdeki yerini alıyor.

1934'lü yıllarda "Muallimler Kahvehanesi"de sessiz ve siyah beyaz filmlerin oynatılmasıyla sinemayla tanışan Elazığ, 1937 yılında sinema salonuna kavuşan ilk vilayetlerden biri oluyor.

Sinemayla çabuk kaynaşan Elazığ kısa bir dönemde ardı ardına hem kapalı hem de yazlık sinema salonlarına kavuştu. 1970'li yıllarda kapalı gişe oynayan sinemalar, 1980 sonrası televizyon yayınlarıyla seyircisini kaybetmeye başladı. Tahtını televizyona kaptıran sinema son 12 yıldır düzenlenen Çayda Çıra Film Festivali ve bu ay başlayacak olan 1. Harput Kısa Film Festivali'yle yeniden Elazığ'da ihtişamlı günlerine dönmek istiyor.

İlk Sinema Filmi

Elaziz Kültür Parkı Sinema Makine Dairesi. Tam yapım tarihi fotoğrafta belirtilmemiş olsa da 1933 yılında Elâzığ Halkevi'nin inşası ile başlayan modernleşme ve gelişme sürecinin bir parçası olduğu aşikâr...

Halkevi projesinin çalışmaları sırasında Elazığ'da bir 'Kültür Mahallesi' kurulmasına karar verilmiş, ve pek tabii sinema salonu bu mahallenin olmazsa olmazı... Bu yapının 1998 yılında yıkıldığı sanılıyor.

Elazığ'da ilk sinema 1934 yıllında "Muallimler Kahvehanesi"nde ve günümüzde Orduevi olarak da bilinen "Askeri Mahfeli"nde oynamıştır. Bu iki kahvede "Bir Millet Uyanıyor" adlı film oynatılmış. Ayrıca gezici tiyatrolar da zaman zaman burada oyunlarını sahnelemiştir.

"Muallimler Kahvesi" Eski Hükümet Konağı karşısındaki İş Bankası'nın bulunduğu yerdeymiş.
Ayrıca bir rivayete göre de Hayrullah Vehbi Bey, Elazığ'a ilk sessiz sinemayı 1936 yılında getirdiğidir. Türk Ocağı'nın bahçesinde (şimdiki Ziraat Bankası'nın arkası) sessiz sinema oynattığıdır. İlk oynatılan film ise "Zoro veya Lorel Hardi" olduğu söyleniliyor.
Daha sonraki yıllarda Halkevi'nin yapılmasıyla Elazığ ilk sinema ve tiyatro salonuna kavuşmuş oldu. Belediye Başkanı Hürrem Müftügil (1937-1939 Dönemi), Gazi Caddesi'nde kendi arsasına içinde sinema salonunda yer aldığı büyük bir bina yaptırdı. Bina eski belediye binasını bulunduğu binadır. Binanın altındaki sinema salonun ismi önce Sümer daha sonra ise Saray Sineması olmuştur. İlk sesli film ise "Aysel Bataklı Damın Kızı" adlı film 23 Kasım 1936 tarihinde oynamıştır.

13. Çayda Çıra Film Festivali

İlki 24 Ekim 2008 tarihinde gerçekleşen Uluslararası Çayda Çıra Film Festivali, pandemi dolasıyla geçen yıl 13'üncüsü yapılmamıştı. Bu yıl ise Ekim ayında yapılması planlanıyor. 12'ncisi 2019 senesinde düzenlenen festivalde ise yine birçok ünlü sinema ve tiyatro oyuncusu yerini almıştı.

Yaşanan pandemi günlerinin ardından herkes güzel bir haber beklentisi içine girdi. 2020 yılının mart ayında gündeme gelen ve ülkemizde kendisini göstermeye başlayan Covid-19 salgını sebebiyle etkinlik, festival ve topluluklar ile gerçekleştirilen aktivitelere ara verilmek zorunda kalınmıştı. Fakat salgının seyrine göre hareket edileceğini unutmadan, 13.sü düzenlenecek olan Uluslararası Çayda Çıra Film Festivali için söylentiler çıkmaya başladı. Festival Başkanı Serdar Kara, dergimize yaptığı açıklamada Ekim ayında 13'üncüsünü yapmayı planladıklarını ifade etti.

Harput Kısa Film Festivali

Bu yıl ilk kez gerçekleştirilecek olan Harput Kısa Film Festivali'nin ön jürisi belirlendi. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın destekleriyle Elazığ'da valilik tarafından ilk kez düzenlenecek olan "Harput Kısa Film Festivali" için başvurular devam ediyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle Elazığ Valiliği tarafından 8-11 Eylül tarihlerinde ilki düzenlenecek olan Harput Kısa Film Festivali çalışmalarına devam ediyor.

Harput'un tanıtımını yaparak Elazığ şehrinin kültür ve sanat hayatına katkı sağlamayı amaçlayan, ulusalda ise sinema sanatı ve sanatçılarına destek olmayı hedefleyen festival bu yıl 8-11 Eylül tarihleri arasında yapılacak. Kısa film ve belgesel film yarışmaları ile genç sinemacıları desteklemeyi amaç edinen festivalde aynı zamanda deprem ve afet temalı senaryo yarışması ile birlikte deprem gerçekliğine de vurgu yapılacak.
Festivalin ön jürisi belirlendi. Belgesel film dalında Jale İncekol (yönetmen), Ömer Dişbudak (yönetmen), Yavuz Selim Taşçıoğlu (yönetmen), kısa film dalında ise Serdar Akbıyık (sinema yazarı), Fatih Peker (yönetmen) ve Sinan Bal (yönetmen) ön jüri olarak görev alacaklar. Başvurular festivalin internet sitesi "harputfilmfestivali.com" üzerinden 6 Ağustos Cuma gününe kadar online olarak gerçekleştirilecek.

8 Sinema Film çekildi

Elazığ'da ise bugüne kadar toplam 8 uzun metrajlı film çekildi. 1971 Yılında Kara Memed'in başlayan çekimler 1972 yılında Cemo, 1974 yılında Bedrana, 1978 yılında Maden Dağı, 1981 yılında Su, 1982 yılında Çayda Çıra, 2010 yılında Çeto ve 2011 yılında Çok Mu Komik ile devam etti.
Türkiye'nin ilk sinema profesörlerinden biri ve aynı zamanda Türkiye'nin ilk sinema kulübü olan Kulüp Sinema 7'nin ve Türk Film Arşivinin de kurucusu ise Elazığlı Sami Şekeroğlu'dur.

CEMO

Türk Sinemasında çok sayıda Elazığlı yapımcı, yönetmen ve oyuncu da yer almaktadır.
1972 yılında Elazığ'da çekilen başrollerini Türkan Şoray ve Fikret Hakan'ın paylaştığı ve Atıf Yılmaz'ın yönettiği "Cemo" Filmi şanssız olaylara sahne olmuştu.
Türkan Şoray, filminin çekimleri sırasında attan düşerek boynunu kırmıştı. Türkan Şoray'ın ilk tedavisini ise eşi ve 3 çocuğu 1963 Noel'inde EOKA'cı Rumlar tarafından Kıbrıs'ta katledilen emekli tabip Tuğgeneral Nihat İlhan yapmıştı. Aynı filmde rol olan Fikret Hakan da, aynı gün veya bir gün sonra yine attan düşerek ayağını kırmıştı.

Beyaz perdenin Taçsız Kralı
ALİ AVAZ

- **“Tanrı İstemezse” adlı şarkının sözlerini de yazan Ali Avaz, “Bunun gibi birçok şarkıya hayat verdim. Bu şarkıyı Müslüm Gürses ve Sezen Aksu gibi farklı isimler okudu. Bu sözlerin çok özel bir hikâyesi var. Bunu sana sonra anlatırım.” dedi ama anlatamadı.**

Yücel ÇAKMAK

Evimizde bulunan eski foto albümünü karıştırırken burma bıyıklı bir adamın siyah beyaz fotoğrafını gördüm. O’nu ilk kez o fotoda görmüştüm. Yanlış hatırlamıyorsam önce anneme sordum. Annem, O’nun adının Ali Avaz olduğu ve artist olduğunu söyledi.
İyi de bir artistin fotoğrafı neden bizim aile albümünde ki?

Ali Avaz’ın, babamın öz dayısı oğlu olduğunu öğrendikten sonra iyice merak etmeye başladım. Küçük küçük hikâyelerle onu tanımaya başlamıştım. Yıllar sonra bir gün çat kapı bize geldi. 1985 yılıydı. Türkiye’de hala sıkıyönetim vardı. Hoşbeş sohbetten sonra, Elazığ’da film çevirmeye gelmişti. Özellikle bizim “Alışam” köyünü hayal ederek filmin senaryosunu köye göre yazmıştı. Almanya’dan gelen birinin hikâyesini anlatacaktı.

Filmin ismi ise “Alman Avrat 40 Bin Mark” olacaktı. Köyümüzün Keban Barajı suyunun altında kaldığını öğrenince hayal kırıklığına uğradı. Elazığ’da bizim köye benzer köy aramaya başladı. Bir iki gün içinde bir köy bulmuştu. Ama çekimler için Elazığ Valiliği sıkıyönetimden dolayı izin vermemişti. Üzgün bir şekilde Elazığ’dan ayrıldı. Filmi ise 1988 yılında çekmişti.

Yıllar yılları kovaladı. İstanbul’a gidip gelmeler başlayınca O’nu giriş kat bir dairede buldum.

Zaman zaman yaptığımız sohbetleri bir kenara not alıyordum. Kısmet bugüne denk geldi. Bu sohbetleri kaleme aldım. Öncelikle Ali Avaz kimdir?

HARPUT’TA DOĞDU

2 Mart 1936 tarihinde Harput’ta doğdu. Lakaplarına Harput’ta Yırığ Aligiller derlerdi. Babasının adı Mehmet annesini adı ise Amine idi.

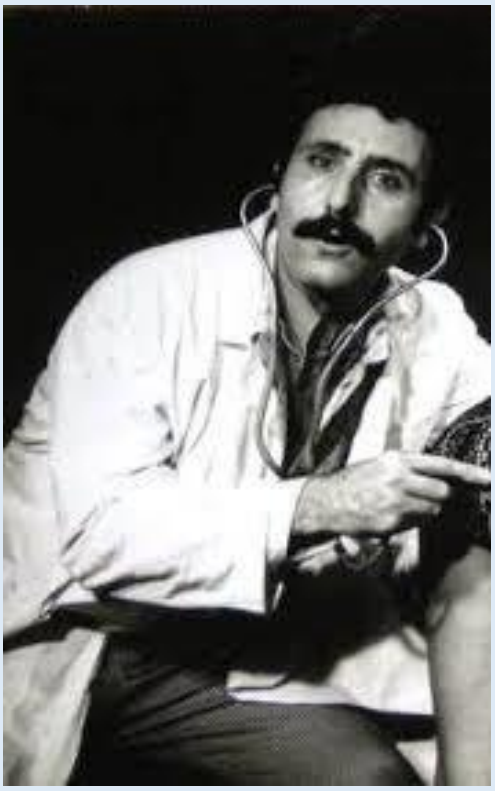
Henüz 3 yaşındayken ailesi önce Elazığ’a, daha sonra babasının görevi nedeniyle 5 yaşında Mersin’e taşındı. İlkokula burada Kurtuluş İlkokulunda başladı. Babasının görevinden ayrılmasıyla aile yeniden Elazığ’a taşındı. İkinci sınıfı Elazığ İnönü İlkokulunda okudu. Daha sonra İzmir’e taşınmaları nedeniyle ilkokul 3, 4, ve 5. sınıfı İzmir Asansör İlkokulunda tamamladı.

İLK SAHNE DENEYİMİ

Tiyatroyla ilkokulda tanıştığını söyleyen Ali Avaz, “İlkokuldayken bendeki yeteneğin farkına varan öğretmenim, okulda oynamak için bir piyes yazmamı ve aynı piyes ile halkevlerinin düzenlediği yarışmaya katılmamı istedi. Bunun üzerine "Evde ders" diye bir oyun yazdım. Sene 1949’du. Piyeste tutucu bir babayı konu almıştım. Bu piyesim yarışmada ikinci oldu. İşte bu benim sanat hayatımın başlangıcıdır.” dedi.

SKEÇLER YAZMAYA BAŞLADI

Haksızlıklara gelemediğini belirten Avaz, “Hayatım boyunca haksızlıklara karşı gelmek için hep eleştirme ihtiyacı hissettim. "Bal Arıları" adında Metin-Ahmet ikilisi vardı. Onlar da benim gibi düşünüyor ve sanatlarını bu yönde icra ediyorlardı. Bazı skeçler hazırlayıp kendilerine götürdüm. Çok beğendiler. Hem sahnelediler hem bana da sahne verdiler.” dedi.

ALİ HARPUTLU TİYATROSU

Ortaokula başladı, ancak bir öğretmeniyle yaşadığı anlaşmazlık yüzünden okulu terketti.

Gençliğinde Ali Harputlu Tiyatrosu'nu kurdu Anadolu'ya turne yaptı. Kendi yazdığı "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" oyununu oynadıklarını belirten Avaz, "Oyunun ilginç bir özelliği vardı. Ezber bir metin oynamıyor, günlük, güncel siyasi konuları işliyorduk. Böyle bir esnekliği vardı oyunun. Bu oyun 5 sene devam etti. Fakat halkın o kadar ilgisini toplamıştık ki, yeni turneler için çok ısrar geldi. Nezihe Güler, Necip Tekçe, Baki Tamer, Güngör Küçükertuğran'dan oluşan bir kadro kurup bir turne daha gerçekleştirdim. Tam 72 gün sürmüştü." diyerek bu turne sonrası tiyatro hayatına son verdiğini belirtti.

PLAKÇILIK YAPMA FİKRİ NEREDEN GELDİ?

"O yıllarda saygın ve etkin bir meslekti. Herkesin yapacağı bir iş değildi. Başarılı olacağımıza inanarak, 1962 senesinde Şair Söğütoğlu ile ortak olarak İstanbul Plak firmasını kurduk. İlk plağımı da bu tarihte yapmıştım. Ayrıca tiyatroculuk deneyimimden Anadolu halkının neye güldüğünü çok iyi biliyordum. Tiyatro yaptığım yıllarda "Ali Evleniyor" isimli bir parodi yazmıştım. Bu parodiyi plağa okudum. Müthiş bir patlama yaptı. Her yerde bu plak çalıyordu. Büyük satışlar yapmıştı."

Sonra her iki-üç ayda bir plak yaptı. Bu plakların bir tarafı Gırgır bir tarafı, siyasi taşlamalardan oluşuyordu.

ÜNLÜLERİN İLK PLAKLARINI YAPTI

İstanbul Plak, Stereo teşkilatını ilk getiren firmaydı. Stereo olarak Türkiye de çıkan ilk 45'lik Gönül Akkor'a yapılan, "Bana Neler Vaat Ettin" isimli plak oldu. Yine ilk senfoni orkestrası olarak Esin Engin'in orkestrasını kullanarak Gönül Akkor'a uzunçalar yaptı. Erkin Koray, Mine Koşan, Arif Sağ, Çetin Alp gibi sanatçıların ilk 45'liğini yaptı. Gönül Akkor, Zeki Müren, Yıldıray Çınar, Cem Karaca, Güneri Tecer, Mustafa Yolaşan gibi 40'a yakın sanatçıyla çalıştı. 1979'un sonunda korsan kasetlerin piyasaya yayılması başlayınca müzik yapımcılığını bıraktı.

Cem Karaca için yaptığı "1 Mayıs" parçası nedeniyle Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddeleri ile yargılandı. Kaset toplatıldı, mahkemelik oldu. Nazım Hikmet adının bile kullanılamadığı bir dönemde Nazım Hikmet'in yazdığı "Şeyh Bedrettin Destanı"nı, Cem Karaca'ya yaptı. Peşinden "Safinaz" geldi.

Ali Avaz, uzun yıllar siyasileri hicveden taşlamalarla gündemde oldu. Bunlardan bazılarıyla mahkemelik uzun yıllar süren mahkemelere katılmak zorunda kaldı. Ancak kendi tabiriyle sosyalist düşüncelerinden hiç ödün vermedi.

ERZURUMLU BİR GENÇ

Ağrı'ya turneye giden Avaz'a, turne sonunda Erzurum'dan geldiklerini söyleyen bir grup, bir gencin çok iyi bağlama çalıp türkü söylediğini ifade ettiler. Her gittikleri vilayetlerde bu tür olaylara alışık olduklarını belirten Avaz, "Bana bu genci dinlememi önerdiler. Bende olur dedim. Zayıf uzun boylu kara bir genç, elinde bağlamasıyla kapıdan eğilerek içeri girdi. Gayet mahcup bir şekilde karşımda durdu. Sandalyeyi göstererek, hünerini sergilemesini istedim. O genç bağlamasını öyle bir çaldı ki, neredeyse bağlama dile gelmişti. Seste kalın davudiydi. Ben ve arkadaşlarım beğenmişti. Kartımı uzattım. Ve İstanbul'a gelmesini istedim. Kısa bir süre İstanbul'a gelip beni bulan o genç Arif Sağ'dır. İlk plağını da ben yaptım." dedi.

SİNEMALI GÜNLER

Avaz'ın sinemaya adım atması 1972 yılında bir yapımcının zorlaması ile olmuş. 1972'de Nişan Hançer'in yönettiği "Sarı Öküz Parası" adlı filmle sinemaya başladı. İkinci filmi "Hacı Ağalar Kralı" oldu. Sohbetlerimiz esnasında Kemal Sunal'ın çektiği bazı filmlerin kendi senaryosu olduğunu iddia etti. Avaz, "Özellikle, "Hacı Ağalar Kralı" filmi "Yedi Bela Hüsnü" olarak Kemal Sunal'a çektiler. Benim filmlerimi çoğunda küçük değişiklikler yaparak Kemal Sunal ile çektiler." diye iddialarda bulundu.

ÇOK ÖZEL SÖZLER

"Tanrı İstemezse" adlı şarkının sözlerini de yazan Ali Avaz, "Bunun gibi birçok şarkıya hayat verdim. Bu şarkıyı Müslüm Gürses ve Sezen Aksu gibi farklı isimler okudu. Bu sözlerin çok özel bir hikâyesi var. Bunu sana sonra anlatırım." dedi ama anlatamadı.

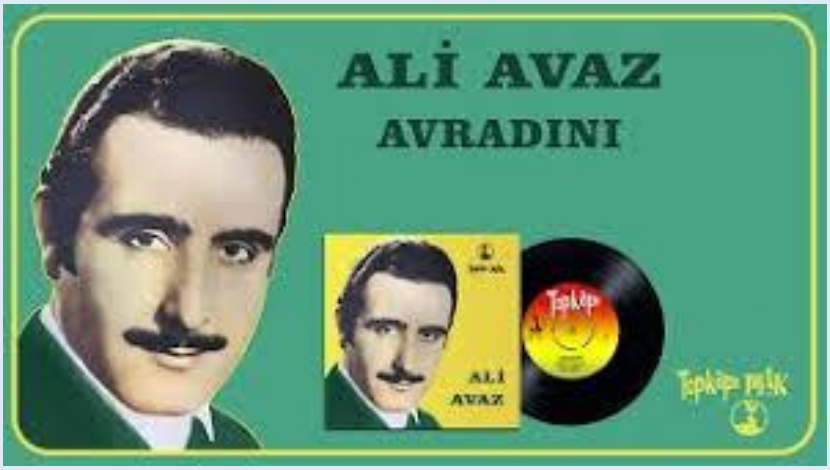
Kendisiyle en son görüştüğümüzde rahatsızdı. Tek başına giriş kat bir evde oturuyordu. Evde bir hafta boyunca yatakta hiç kimse olmadan yatmış. Bu anları gözleri dolu dolu anlattı. Anlattıklarının ikimiz arasında olmasını istedi.

Ali Avaz son yıllarında mutlu değildi. Bir yandan hastalık bir yandan maddi imkânsızlıklarla mücadele ediyordu. Akrabalık bağım ve özel hayatını kısıtlı anlatmak zorundayım. Çünkü fazla bilinmesini istemiyordu.

Bir röportajında ise "Kiralık bir evde oturuyordum. "Tanrı İstemese İnsan Ölmezmiş" gibi pek çok eser bana ait. Bunlardan telif hakkı gibi gelirler olmayınca kiramı dahi ödeyemez duruma geldim. Herhangi bir sosyal güvencem de yok. Yıllar yılı Kültür Bakanlığına vergi ödedim. Şimdi bir evim dahi yok. İstanbul'da kızımın yanında yaşıyorum." diyerek, son durumunu aktarıyordu.

SERVETİNİ KAYBETTİ

Plak, tiyatro ve sinema derken büyük bir servet kazanmıştı. Buna rağmen iktidarlarla sürekli uğraşıyor ve muhalefet olmaya devam ediyordu. Haksızlıklara karşı çıkmasının yapısında olduğunu belirten Avaz, "Bilhassa Özal döneminde Rahmetli Turgut Özal ile çok kapıştım. Her devrin muhalif olduğu söylenebilir. Sevda ve aşk üzerine şarkılarım da vardı elbette. Fakat bunları farklı sanatçılar seslendirdi. Tarzımı bozmak istemedim. Siyasi şarkılarımdan bütün siyasiler nasibini aldı.

Büyük bir çöküş sürecine girdiğim doğruydu. Tam bir maddi yıkım yaşadım. Özellikle Özal döneminde büyük paralar kaybettim. Yaptığın çalışma ertesi gün korsana düşüyordu." dedi.

Ticari olarak büyük bir kayıp yaşıyordu. Ayrıca, kendisi yurtdışında olduğu süreçte oğullarına açtığı Hakan Plakçılık'ta zarar ederek kapanmıştı.

POLONYALI YILLAR

Uzun yıllar Polonya Devlet Televizyonu'ndan yönetmenlik yapan Ali Avaz, burada Polonyalı biriyle evlenerek ondan bir kızı oldu.

Aslında Avaz'ın ilk evliliği değildi. İstanbul'da da evlenmiş ve 3 çocuğu bulunuyordu. Polonya'da çalkantılı bir dönem yaşadığını anlatan Avaz, "Orada bir ev almıştım. Ama evi hanımın üzerine mecburen yaptırmıştım. Çünkü yabancılara mülkiyet izni vermiyorlardı. Bütün birikimlerim bu eve gitmişti. Bayanla boşanınca ev de onda kaldı. Kızımda annesindeydi. Ben İstanbul'a geri geldim." dedi.

SON SİNEMA FİLMİNİ ELAZIĞ'DA OYNADI

"Bir ayağım çukurda. Elazığ'a gelmek ve akrabalarımı görmek istiyorum" diyen Ali Avaz, Elazığ'da kendisine rehberlik etmemi istedi. Akrabalarıyla arasında köprü olacaktım. Bu konuşmamızdan bir yıl sonra ben İstanbul'a gittim. İlk olarak Ali Avaz'ı ziyaret etmek istedim. Telefon açtığımda Ali Avaz'ın Elazığ'da olduğunu öğrendim. Bana haber vermeden Elazığ'a gitmişti. Ben 3 gün sonra İstanbul ziyaretimi keserek tekrar Elazığ'a döndüm. Ve Elazığ'da birbirimizi bulamadık. Ali Avaz, son sinema filminde oynuyordu. Abdullah Şekeroğlu'nun yazdığı "Çok mu Komik" adlı trajik komik filmin çekimleri Elazığ'da yapılıyordu. Bu sinema filmi Ali Avaz'ın son filmi oldu.

Maalesef bana darıldı. Telefonlarıma bile bakmadı. Elazığ'da da fazla kalmadı. Bir hafta içinde İstanbul'a döndü. Birkaç kez daha İstanbul'da aradım Yine telefonlarıma bakmadı. Son yıllarında ilk evliliğinden olan kızının yanına yerleşti.

7 Kasım 2013'te rahatsızlığı nedeniyle İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede vefat etti. Ali Avaz'ın cenazesi 28 Kasım tarihinde Üsküdar Şakirin Camiinde kılınan namazdan sonra Karacaahmet mezarlığına defnedildi.

Sanat hayatında onlarca ödülü olan Ali Avaz'a 27 Nisan 2010'da Kadıköy Halk Eğitim Merkezinde Yüzyılın Sanatçıları, Onur Ödülü verildi.

Ödüllü roman Elazığ'da sinemaya aktarıldı.

CEMO'da şanssız kazalar

Osmanlı döneminde, bir çan ustası ile yabanî bir kızın toplumsal ve bireysel engellerle karşılaşan aşklarının hikâyesi.
Kemal Bilbaşar'ın 1967'de TDK Roman Ödülü'nü kazanan aynı adlı romanından uyarlanan bir film. Senaryosunu Ayşe Şasa'nın yazdığı filmi Atıf Yılmaz yönetmiş. Başrollerde ise Türkân Şoray, Fikret Hakan, Bilal İnci ve Melda Sözen var.
1972 yılında Elazığ'ın Hüseynik Mahallesi'nde çekilen film Türkan Şoray'ın attan düşerek boynunun kırılması ve Fikret Hakan'ın da ayağını kırmasıyla gündeme gelmişti.
Film**,** iki gencin aşk hikâyesini konu edinir. Memo, meşhur bir çan ustasıdır. Dere kenarında rastladığı değirmencinin kızı Cemo'ya âşık olur.
Değirmenciye gidip kızıyla evlenmek istediğini söyler. Değirmenci, kızı ile evlenmek isteyen kişinin kızını dövüşte yenmesi gerektiğini söyler. Memo, genç kadını yenip onunla evlenmeye hak kazanır. Ancak Cemo'yu kendine isteyen zalim Solikoğlu gençlerin peşini bırakmayacaktır.

TÜRKAN SULTAN ELAZIĞ'DA

2013 Yılı'nda düzenlenen Elazığ Uluslararası Çayda Çıra Film ve Sanat Festivali'nin onur konuğu olarak Elazığ'da bulunan Türkan Şoray, 'Cemo' filminin çekimleri sırasında attan düşerek boynundan yaralanması nedeniyle bir süre tedavi gördüğü Elazığ Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ni ziyaret etti.

BOYNU KIRILMIŞTI

Hastanede yattığı odayı ziyareti sırasında duygulu anlar yaşayıp gözleri dolan Şoray, "Burada bir hafta on gün kadar kaldım. Çok büyük bir kazaydı, ölümden döndüm. Burada o kadar şefkatli bir tedavi gördüm ki özellikle başhekim ve beni ameliyat eden doktorum bana çok güç verdiler. Başhekim gelip 'Türkan hanım boynunuz kırılmış bir yere hareket edemezsiniz' dediği anı tahmin edebilir misiniz" dedi.

Film Setinden Hastane Koğuşuna

— Ben, hayatımda böyle film çekmedim...

Film setini dolduran binlerce meraklı, beyazperdeden tanıdıkları Türkân Şoray'ı yakından görebilmek için, birbirlerini ezerken, her an bir kavga, bir tartışma çıkıyor, coplu polisler, silâhlı jandarmalar bu kavgaları önlemekte güçlük çekiyordu. Meraklıların çoğunluğunu, ak saçlı kadınlarla, yaşını başını almış erkekler teşkil ediyordu çünkü.

En sinirli olan da kadınlardı. Örnek mi istersiniz? Meselâ, kalabalığı yarıp Türkân Şoray'ı öpmek isteyen 80'lik bir nineye polis engel olmak isteyince, ondan şu cevabı almıştı:

— Allah canını alsın, Türkân kızıma versin!...

Ve kanun adamı, ağzını açıp tek kelime edememişti...

İşte, hayatında ilk defa Doğu Anadolu'da film çeviren Türkân Şoray ile film ekibinin Buzluk, Harput, Pertek, Hazer gölü ve Palu'daki çalışmaları bu düzen içinde başlamıştı.

«Cemo»da, fakir bir değirmencinin gözü pek, eli silâhlı genç kızını canlandıran Türkân Şoray, Elazığ dolaylarında her gittiği yerde ilgiyle karşılaşmış, sevgi görmüştü. Rolünü de büyük bir ustalıkla oynuyordu. Filmin final sahnesinin çekildiği güne kadar, bir erkek gibi at koşturdu, silâh çekti Türkân.

Oysa, son anda, neden bilinmez, şansı dönüverdi. Kader, bir gün önce kutladığı doğum günündeki mutluluğu ona

UCUZ ATLATILAN KAZA — Duvarları beyaz badanalı bir hastane odası, yine beyaza boyalı bir demir karyola. Boynu askıya alınan Türkân Şoray, kımıldamadan yatıyor. Gözleri aralık. Güçlükle konuşmasına rağmen, her geçmiş olsun ziyaretine gelene teşekkür ediyor. Türkân, İstanbul'a nakledildikten sonra belki 4, belki 6 ay film çeviremeyecek. Yine de ucuz atlatılmış bir kaza bu. Boynundaki iki omur kaymış. Bereket omurilik zedelenmemiş. Çünkü onun sonucu malum: Felç...

ATTAN DÜŞTÜĞÜ YERE GİTTİ

Türkan Şoray, daha sonra film çekimleri sırasında attan düştüğü Harput'a giderek tarihi alanları gezdi. Şoray, attan düştüğü kayalıklara gelince, "Buralarda atla dörtnala nasıl gitmişim hayret ediyorum. Şimdi olsa cesaret edemem herhalde" dedi.

DOKTOR İLHAN TEDAVİ ETMİŞTİ

Eşi ve 3 çocuğu 1963 Noel'inde EOKA'cı Rumlar tarafından Kıbrıs'ta katledilen emekli tabip Tuğgeneral Nihat İlhan'ın, 1972 yılında Elazığ'da Cemo filmini çekerken attan düşüp boynunu sakatlayan Türkan Şoray'a ilk tedaviyi yapan doktor olduğu ortaya çıktı.

Ankara'da yaşayan 80 yaşındaki İlhan, Türk sinemasının sultanıyla ilgili anılarını o dönem basın mensuplarına şöyle anlattı:

ATTAN DÜŞMÜŞ

Türkan Hanım film çekmek için Elazığ'a gelmiş. Yanında da rahmetli Rüçhan Adlı var. Harput'ta yerli atlara binerek filmi çekiyorlar. Benim sonradan evlendiğim eşim Tülay da Elazığ'da devlet hastanesinde doktordu. Türkan Hanım film çekimleri sürerken attan düşmüş. Bana haberi eşim Tülay verdi. Derhal hastaneye gittim.

ALÇIYA ALMADIM

Boynundan bayağı sakatlanmıştı. Estetik açıdan hoş olmayacağı için alçı yapmadım. Ancak Elazığ'da da o zaman boyunluk yoktu. Hemen İstanbul'a gidip boyunluk takmasını tavsiye ettim. Cilt ve cilt altları ile göz kapağında da yaralar vardı. Özel ince iğne ve iplikle estetik dikiş yaptım. Çünkü benim çalıştığım askeri hastane, donanım açısından gerçekten çok mükemmeldi. Ameliyat da öyle 3 saat falan sürmedi. En fazla 1 saatte işi bitirdik. Elbette elimizin ustalığını gösterdik. Hiç iz kalmaması ustalık işi.

HAKAN DA DÜŞTÜ

Aynı filmde rol olan Fikret Hakan da, aynı gün veya bir gün sonra yine attan düşerek ayağını kırdı. Hakan'a da ilk cerrahi müdahaleyi ben yaptım. Ayağını alçıya aldık.

AED'den 33 akülü tekerlekli sandalye

Faruk AKTAŞ

İlhan KILIÇ / ALMANYA

Avrupa Elazığlılar Derneği (AED) tarafından temin edilen 33 akülü tekerlekli sandalye, Türkiye Sakatlar Derneği Elazığ Şubesi aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine dağıtıldı.

Avrupa ülkelerinde yaşayan Elazığlılar tarafından kurulan Avrupa Elazığlılar Derneği, yardımlarına devam ediyor. Dernek tarafından bağışlanan 33 akülü tekerlekli sandalye Türkiye Sakatlar Derneği Elazığ Şubesi aracılığıyla düzenlenen törende ihtiyaç sahiplerine dağıtıldı. Desteklerinden dolayı Avrupa Elazığlılar Derneğine teşekkür eden Türkiye Sakatlar Derneği Elazığ Şube Başkanı Metin Fırat, engellilerin hak temeli mücadelesi içerisinde sahada etkili ve verimli bir şekilde çalışmalarını sürdürdüklerini söyledi. Fırat, "Engellilik konusunda topluma eğitim konusu hat safhadadır. Kimsenin yardımına gereksinim duymadan yaşamını sürdüren bireyler olabilmektedir. Bu organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür ederim" dedi.

Türkiye Sakatlar Derneği Genel Başkanı Şükrü Boyraz da, "Ülke geneline verilere göre yüzde 12.29 engelli birey olmaktadır, bu da yaklaşık 10 milyon engelli demektir. Ancak sosyal alanlara baktığımızda, istihdam alanlarına baktığımızda biz engelli vatandaşlarımızı göremiyoruz" diye konuştu.

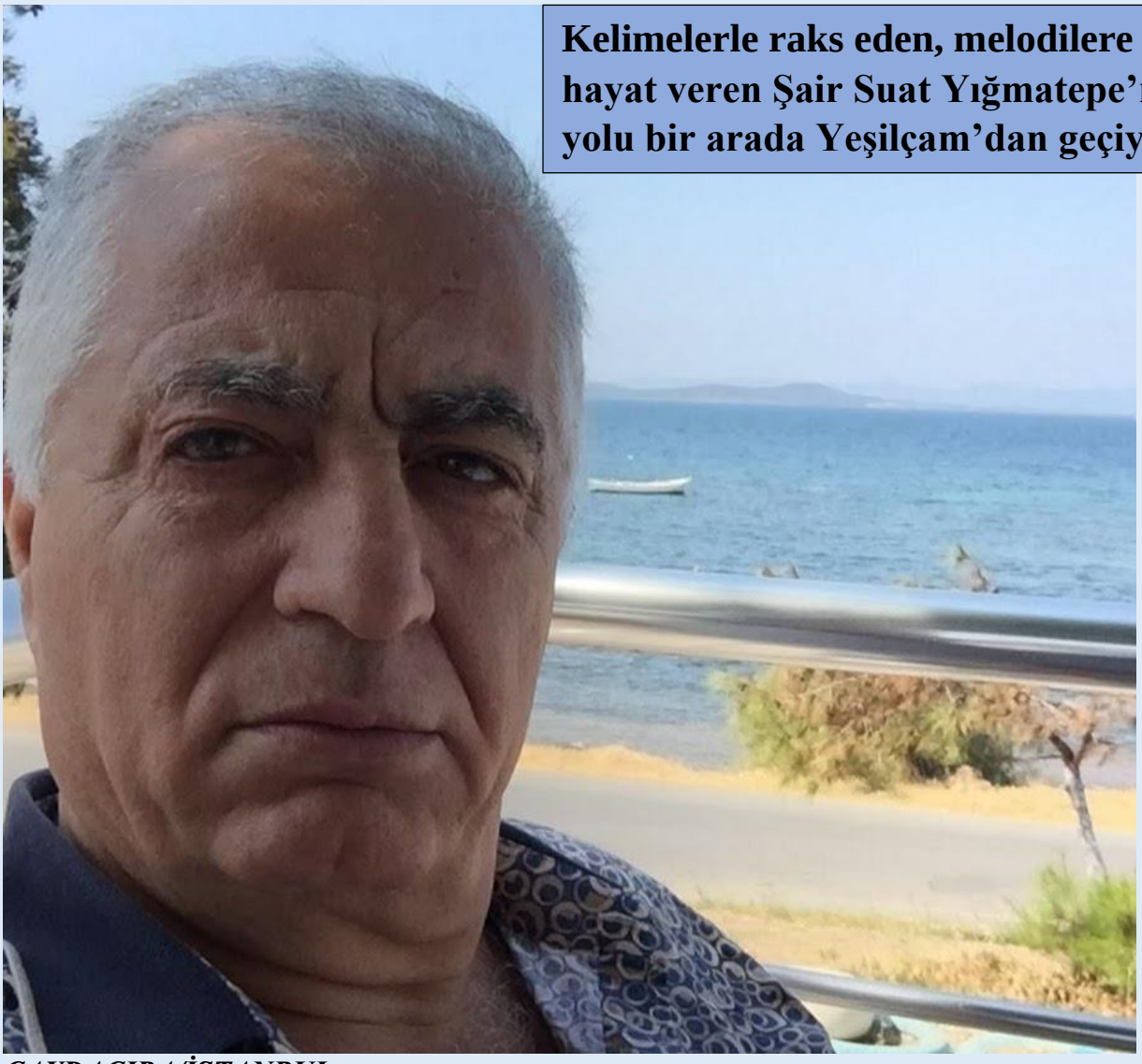
Avrupa Elazığlılar Derneği Yönetim Kurulu üyesi Faruk Aktaş ise hedeflerinin 23 akülü sandalye toplamak olduğunu ancak Avrupa'daki vatandaşların kampanyaya duyarsız kalmayarak 33 tane sandalye topladıklarını belirtti.

Konuşmaların ardından programda emeği geçenlere plaket takdim edildi.

Elazığ'ın renkli simalarından biri… Şair, oyuncu ve yönetmen…

"Dünyaya şair olarak geldim"

Kelimelerle raks eden, melodilere hayat veren Şair Suat Yığmatepe'nin yolu bir arada Yeşilçam'dan geçiyor.

ÇAYDAÇIRA/İSTANBUL

Sevgili okuyucularımız, bu sayımızda sizleri dört dörtlük bir sanatçıyla tanıştıracağız. Ağustos sayımızın girişinde şiirini yayınladığımız Suat Yığmatepe, şairliğin yanı sıra sinema oyunculuğu, senaristlik ve yazarlık gibi birçok unvanı kartvizitinde taşıyor.

Sayın Yığmatepe öncelikle kısa bir şekilde kendinizi tanıtır mısınız?

2 Aralık 1957 Elazığ Merkez doğumluyum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Elazığ'da tamamladıktan sonra 1977 yılında Yüksek Öğrenim için Ankara'ya gittim. 1978 yılında Meteoroloji Genel Müdürlüğünde memur olarak göreve başladım. Sonrasında Ankara' da Kalkınan Dünya, Palvonya, Damlalar adlı dergilerin Genel Yayın Müdürlüğünü ve Sanat Yönetmenliğini yaptım. Bu yıllar içerisinde Gün Batarken adlı ilk şiir kitabımı yayınladım. Bu yıllara müteakip günlerde de Dileyiş, Bir Yer Düşünüyorum Çocuklar İçin adlı şiir kitaplarımı yayınladım. Bulutların Ötesi adlı şiir kitabımı Halil Dalman, Nurettin Anlı, Senai Şara, Hamit Kalabalık adlı şair arkadaşlarımla birlikte yayımladım. 1987 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne geçerek bir süre emekli Tuğgeneral Nihat İlhan Paşa ile birlikte çalıştım. Bir yıl sonra görev içim İstanbul'a tayin oldum. Üç yıl kız yetiştirme

yurdunda ambar depo amiri olarak görev aldım. Bu yıllarda şiir yazmaya devam etmekteydim. Daha sonra İstanbul Sokak Çocukları Biriminin Şefi olarak görevlendirildim. Sonuç olarak Devlet kurumlarındaki görevlerimin yanında sanat alanında birçok eser üreterek yaşamıma devam ettim.

Şairliğinizle başlayalım. Şiirleriniz birçok müzisyen tarafından bestelendiğini biliyoruz. Nasıl başladı şairlik?

Şiir gençlik aşkım. Daha doğrusu ilk göz ağrım. Bana göre bazı insanlar şair olmak için şiir yazarlar bazı insanlar da şair oldukları için şiir yazarlar… Ben dünyaya şair olarak geldim, şair olduğum için şiir yazıyorum. H. Fethi Gözler'in Lise ve Yüksek Okullar için hazırlamış olduğu, 'Hece Vezni ve Hecenin Beş Şairi' adlı İnkilap ve Aka yayınları adına çıkan yardımcı ders kitabında, Ajans - Türk Dergisi sahibi Necdet Evliyagil'in çıkarmış olduğu 'Atatürk Şiirleri' Antolojisi, Ana Antoloji 1990-2 Ana Antoloji 1991-3, Mustafa Şen'in hazırladığı Can Dostlar şiir Antolojisi, Türkiye Dergisi'nin çıkarmış olduğu Türkiye Şiir Antolojisi, Gökçan Bozdağ'ın çıkardığı Şiir Antolojisi, gibi bir çok Antolojide ve yardımcı ders kitaplarında yer aldım.

'Bir Yer Düşünüyorum Çocuklar İçin' Adlı şiiri 1979 Dünya Çocuk Yılı dolayısı ile Gözlem Yayınlarının açmış olduğu şiir yarışmasında mansiyon kazandım. Ayrıca aynı adlı şiir kitabım 18 Haziran 1984 yılında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Yayımlar Dairesi Başkanlığınca Tebliğler Dergisinde yayınlanarak Lise ve Meslek Liselerine tavsiyesi uygun görülmüştür.

TV'deki 'Şiir Dünyası' nda Necdet Evliyagil ve TV' deki 'Bir Şiirdir Yaşamak' adlı programında şiire sesiyle hayat veren Nedret Selçuker tarafından şiirlerim okundu.

Şiirlerim; Türk Edebiyatı, Kemalist Ülkü, Ajans-Türk, Diyanet Çocuk, Gülpınar, Ana, Erciyes, Yeşilay, Türkiye, Gençlikte Hamle, Gözlem, Eflatun, Size, Hey, Kelebek,

Karınca Kardeş, Antoloji, Fısıltı, Hayat Mecmuası, Müzik Magazin, Yeni Asya, K.K.K. Dergisi, Anadolu Sanat, Günün Kadını, Yeni Defne, Halay, Trakya Ekspres, Bizim Kuşak, Son Gün, Fırat, Uluova, Turan gibi birçok dergi ve gazetede yayınlanmıştır.

Şiirleriniz birçok sanatçı tarafından bestelendiğini biliyoruz. Bunlar kimler?
Şiirlerimi, bir önceki soruda belirttiğim gibi birçok basılı yayın aracılığıyla okuyuculara ulaştırma imkânım oldu bu vesileyle de yıllar içerisinde birçok bestekârla tanışma imkânım oldu; Alaattin Pakyüz, Selmi Andak, Zeynettin Maraş, Esat Kabaklı, Yılmaz Tatlıses, Orhan Gencebay gibi birçok değerli isim şiirlerimden besteler yapmıştır. Bestelerim Sibel Can, Güler Işık, Esat Kabaklı, Hüseyin Altın, Aras Ardalan, Engin Çır, İsmail Acar, Emrah Uysal, Onur Yenigün, Sebahattin Sivrikaya, Almancı Fatoş, Melek Gündem gibi birçok değerli sanatçı tarafından okunmuştur. Ayrıca MESAM (Türkiye Musiki Eserleri Meslek Birliği), İLESAM (İlim ve Edebiyat Eserleri Meslek Birliği), ve FİLMSAN üyesiyim.

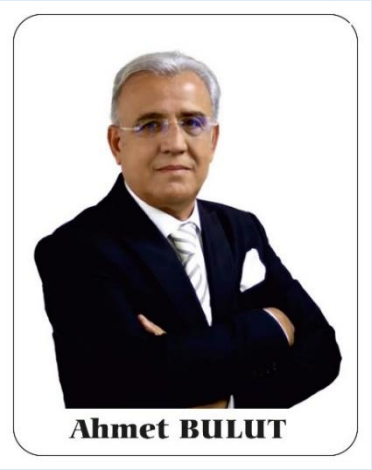

Oyunculuk ve yönetmenlik de var. Sinemaya nasıl başladınız?
1990 yılından sonra sinemaya da yöneldim. 1990 yılında yönetmen Halit Refiğ ile bir vesile ile tanışmış olduk. Halit Refiğ'in teşviki ile sinemaya yöneldim. Devlette görev aldığımdan uzun süreli filmlerde rol almam mümkün olmadığını düşünerek kısa rolleri hobi olarak üstlendim. Bunlardan birkaçı; Yaşar Alptekin, Yasemin Evcimin başrol oldukları yerli "Lambada" filmi. "Misafir", "Karanlıkta Biri Var" gibi filmler rol aldım.
Birçok sinema filminde ve dizide rol alarak çalışmalarımı devam ettirdim. 2019'da Kültür Bakanlığı teşviki ile Yönetmen Engin TEMİZER ile birlikte 'Şarkılarda Şiirlerde Filmlerde İstanbul ' temalı belgesel filmin Sanat Yönetmenliğini yaptım.

"ORCİK ŞEKERİ''

Ülkemizde bütün şehirlerin mutlaka birkaç tane coğrafi işaretli ürünleri vardır. Bu ürünler sadece o yöreye ait olup, bölgenin coğrafi, topografik, iklimsel ve kültürel yapısından kaynaklanmaktadır. Bu ürünler Türk Paten Kurulu tarafından da ayrıca tescil edilip belgelendirilir.

İlimiz Elazığ'ında Türk Patent Kurulu tarafından tescillenen geleneksel ürünleri ise şöyledir;

Elazığ Boğazkere Üzümü,
Elazığ Orciği,
Elazığ tatlı peynirli ekmeği,
Elazığ vişne mermeri,
Elazığ Öküzgözü üzümü,
Ağın Leblebisi,
Elazığ Vişne Dondurması.

Ancak bunların dışında ürünler de olmasına rağmen halen patent listesine girmeyen ama çok bilinenlerde vardır. Bu ürünlerin en önemlileri, çok beğenilen geçmişi de çok eskilere dayanan, halen yapımları ve pazarlamaları devam eden iki ürünümüzü hatırlayalım istedim, bunların ilki Orcik şekeri ikincisi de Badem şekeridir.

Her iki ürün de yörede yetişen şeker pancarından yapılan şeker, ceviz ve bademden imal edilmektedir. Ana madde şeker olduğundan şekerin kısaca tarihine de bir bakmak gerekir.

Günümüzde kullanılan ve şeker pancarından elde edilen şekerin tarihi çok eski değildir, ilk defa 1747 yılında elde edilmiştir, ancak öncesinde pancar yerine şeker kamışından elde edilen şekerin tarihçesi M.Ö 500 yılına kadar gider. Daha önceki tarihsel dönemlerde tatlandırıcı olarak bal bilinmekteydi, buna pekmezi de ekleyelim ama pekmezin kullanılma tarihiyle ilgili bir yazılı kaynak o kadar eskilere dayanmaz. Türk tarihinde ilk yazılı kaynaklarda Özbekistan'ın Semerkant yöresinde yaşayan Türklerin yeni doğan çocukların dudaklarına tatlı konuşsun diye bal sürdüklerini yazar.

Balın hükümranlığı M.Ö 510 yılında şeker kamışının bulunmasıyla azalır ve yerine şeker kamışından elde edilen şeker alır. Yine Türkler 7. Yüzyılda İran'a fetih için gittiklerinde şeker kamışıyla tanışırlar.

Şeker kamışı ticareti yüzyıllarca devam eder, ta ki 17 yüzyılda Avrupa da şeker pancarı bulununcaya kadar, şeker pancarının bulunuşuyla birlikte tatlandırıcı olarak kullanılmaya başlar ve endüstriyel bir ürün haline gelir. Şekerden çeşitli ürünler yapılmaya başlanır ve şekerlemeler oluşturulur.

Onyedinci yüzyılda ülkemizde yapılan şekerlemelerde tatlandırıcı olarak bal ve pekmez kullanılırken, on sekizinci yüzyılda rafinelerde üretilen şekerin dışarıdan ithal edilmesiyle kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. İthal gelen şekerlerden şekerleme, badem şekeri ve lokum gibi tatlılar yapılmaktaymış.

İstanbul da Kastamonu'nun Araç ilçesinden 1777 yılında gelerek Bahçekapı semtinde küçük bir şekerci dükkânı açan Hacı Bekir Efendi Türk lokumunu dünyaya tanıtmıştır, o yıllarda yurt dışındaki fuarlara katılmış ve ülkeye gelen gezginler tarafından önce Avrupa'da daha sonrada tüm dünyada **"Turkish Delight''** olarak dünya çapında isim yapmıştır.

Hacı Bekir'e bu özelliğinden dolayı Padişah II. Mahmut tarafından Nişan-ı Ali Osmanî' nin 1. Rütbe nişanı ile sarayın şekerci başlığına getirilerek ödüllendirilmiştir. Bu aile asırlardır bu üretimini devam ettirerek kuşaktan kuşağa aktarmaktadırlar.

On yedinci yüz yılda Ünlü Türk şekercileri ürünlerinin reklamını **RAHATÜ-L HULKUM** yani boğazı rahatlatan sloganı ile yapmışlardır. (Bu isim Fransa da RATACOMB olarak bilinir). Ülkemizde ilk marka tescilinin Hacı Bekir tarafından alındığı bilinmektedir.

Ülkemiz kültüründe şeker kıymetli ve önemlidir, özellikle Türk tatlılarındaki olağan üstü yenilik, çeşitlilik aroması ve kullanılan malzemelerin renkliliği dünya çapında ünlüdür.

Son olarak şekerin bir de mistik yönüne bakalım, örneğin **Mevlâna Celalettin** 13. Yüz yılda şeker ve tatlıyı iman ve Allah sevgisinin bir simgesi olarak kullanarak;

"Ey cennetin cehennemin elinde olduğu kişi
Bize cenneti öyle cehennem ediyorsun ki, etme
Şekerliğinin içinde zehir zarar vermez bize,
O zehri o şekerle sen bir ediyorsun, etme'' diye yazmıştır.

Dini bayramlarımızdan birisinin adı da şeker bayramıdır. Kültürümüzde, Kız istemeye şekerle gidilir, ziyaretlere tatlı götürülür, **"yılanı deliğinden çıkaranda bir tatlı sözdür''**, **"Katrandan olmaz şeker, olsa da cinsine çeker''**, **"Ne Şam'ın şekeri, ne Arab'ın yüzü''** gibi kültürel sözlerin yanı sıra türkülerimizde; **"kullanılmış olup, şekerli misin vay vay''**, Halkalı Şeker, gibi çokça örnekler verilebilir. Kültürümüzde tatlı ve şeker önemli kaynaktır. Şeker antik bir tatlandırıcıyken sonraları ticari bir ürün olmuştur.

Ülkemizde ilk şeker fabrikası kurma girişimi 1925 yılında Uşaklı Molla Ömer oğlu Nuri (şeker) adında bir çiftçi tarafından başlatılır ve Mustafa Kemal Atatürk'ün destek ve teşvikiyle 26 Kasım 1926 yılında Alpullu şeker fabrikası hizmete vermeye başlar. İlimizde ise ilk şeker fabrikası 1956 yılında kurulmuş (yılda 25000 tan kapasite ile küp şeker üretilirmiş) ancak fabrika Keban baraj gölü altında kaldığından yeni fabrika bu günkü yerinde 1970 yılında kurulmuştur.

Ülkemizde 1925 yılında kurulan şeker fabrikasından gelen şekerlerle ilimizde de yeni bir meslek oluşur şekercilik**. İlk şekerci Kültür Mahallesi Namık Çiftçi camisinin** hemen arkasında bahçeli bir evde oturan uzun boylu, hafifçe yüzü çilli renkli gözlü, güler yüzlü özellikle çocukları çok seven **Mehmet URCAN** şeker yapmaya başlamıştır. Sepetli şeker, Horozlu şeker, halkalı şeker, çubuklu şeker, baston şeker, elmalı şeker gibi şekillerde yapar ve bisikletinin ön kısmındaki büyük sepete koyarak tüm mahallelerdeki küçük bakkal dükkânlarına dağıtırdı.

Şimdi hatırlayalım, mahallelerin ya köşe başında ya da mahalle okulların karşısında şirin mi şirin bakkal dükkânları olurdu. Bu dükkânlarda gaz yağı, gazocağı iğnesi, ispirto, Dağdağan ve kamışı, Yakalık, yakalık kolası, Pişot, sapan lastiği, Mozik (topaç), leblebi tozu, Gripin, çamaşır lastiği, kenger sakızı, çatapat, mantar tabancası, gibi yeni neslin hiç bilmediği ürünler de satılırdı

Mehmet URCAN bu şekerlemelerle birlikte ilk kez sadece ilimizde ortaya çıkan ve başka hiçbir yerde yapılmayan **orcik şekeri** (içerisine ceviz konularak şekerden yapılan beyaz renkli şeker) üretmeye başlamıştır. Yapımı zor ve uzun süren ustalık gerektiren bu şeker daha sonra Bölge mahallesinde oturan **Rıdvan Usta** tarafından da yapılmaya başlamıştır.

Abdurahman Lüleci İzzetpaşa Camisinin karşısındaki iki katlı binasında (Emmioğlu Pastanesi) orcik şekeri yapmış ve daha sonra oğlu Nadir Lüleci tarafından devam ettirilmiştir.

Yavuz Selim Ünalan tarafından yapımına başlanan orcik şekerini Hürriyet caddesindeki kent Palas otelinin yanındaki dükkânında uzun yıllar pazarlamış olup oğlu **Kadir Ünalan** tarafından devam ettirilmiştir.

Kadir, babasının yaptığı orcik şekeriyle ilgili olarak şu hatırayı şöyle ifade eder. *"Babam Şeker yaparken derecesini ölçmek için bir aletin olduğunu ancak babasının bunu hiç kullanmadığını, bunun yerine kaynatılmış şekere, ellerini yıkayıp serçe parmağını kaynayan şekere batırıp derecesini ölçerdi, ben korkardım babamın parmağı yanar diye ama öyle ölçer ve kıvamını öylece ayarlardı"* diye anlatır.

Bu saydığımız isimlerin haricinde şeker yapan ustalar da vardır. Ali Kent iş hanında yine **Salim Doğan** tarafından lokum ve şeker üretimi yapılmış ve oğlu **Hasan Doğan** (Şekerci Hasan) tarafından Gazi caddesindeki dükkânında satılmıştır. Yine **Süleyman Dabakoğlu** tarafından uzun yıllar orcik şekeri yaptırılarak pazarlanmıştır. Bu şekerciler **orcik şekeri ile birlikte badem şekeri, loğsa şekeri, Nöbet şekeri** de yapmış ve bu gelenek günümüze kadar tadını ve yapım şeklini değiştirmeden ulaşmıştır.

Bu ürünleri ilimizde üreten, üretimine katkı sağlayan ve şehrimizin simgesi haline getiren ustaları rahmet ve şükranla anıyoruz.

Günümüzde çeşitli firmalar tarafından üretilen orcik şekeri ve badem şekeri, ilimizde önemli bir sektör oluşturmuştur. Ramazan aylarının olmazsa olmazı olan, kendine has bir tadı ve aroması olan badem ve orcik şekeri ilimizin coğrafi işaretli ürünleri arasına alınarak bir an önce tescil edilmesi ve dünyaya tanıtılması için gereğinin yapılası dileklerimle.

Tasavvuf Müziği ile Harput Makamının Köprüsü

***Usta çırak eğitiminden gelen Turgut Kırgil, Harput Müziği ile Tasavvuf Müziği'ni bir araya getirerek, müziğine yeni bir yorum kazandırdı.**

MUHAMMED KURŞUN / ELAZIĞ
kursun0623@gmail.com

Bu ayki konuğumuz Tasavvuf sanatçısı hemşerimiz Turgut Kırgil oldu. Harput'ta bir araya geldiğimiz Kırgil ile yaptığı müzik ile ilgili bir sohbet gerçekleştirdik.

Elazığ'da Tasavvuf Müziği'nin temsilcilerinden olan Turgut Kırgil, Harput Müziği'nde usta çırak ilişkisiyle kendini yetiştiren bir sanatçımız. Kendini alaylı olarak gören Turgut Kırgil, "Harput Makamını tasavvuf müziği ile buluşturmaya çalıştım. Bu konuda birkaç eseri kazandırmanın şükrünü Rabbime yapıyorum." dedi.

Turgut Kırgil, bugüne gelmesini sağlayan yolunu nasıl çizdi?

Öncellikle Çayda Çıra Dergimizin okuyucularına selam ve muhabbetlerimi sunuyorum. Dar gelirli bir ailenin ferdi olarak dünyaya geldim. Zamanın önemli kültür ve sanat adamlarına olan merakım çocukluk yaşlarımdan itibaren başladı. Daha sonraları kamuda işçi olarak

çalışma hayatım devam etti. Harput musikisi hayatımda önemli bir yer aldığından eş dost meclislerine katılıp meşklere eşlik ederdim. Böyle bir ortamda ben de musikinin ve nağmelere yol gösteren muhteşem nutk-i şeriflerin tesiri hapsetti. Sonraları tasavvuf müziğine gönül verdim çalışmalarımı burada yoğunlaştırdım. Rabbim nasip ederse de devam edeceğim.

Musiki eğitimi aldınız mı?

Aslında ben tam bir alaylıyım. Musikiyi genel hatlarıyla meşk meclislerinde öğrendiğimi ifade etmiştim. Elbette ilmi yönünü de bu meclislerde hıfzettim. Musiki makamlarını bu meclislerde öğrendim. Özellikle Harput Makamını tasavvuf müziği ile buluşturmaya çalıştım. Bu konuda birkaç eseri kazandırmanın şükrünü Rabbime yapıyorum.

Tasavvuf müziği ile Harput makamının köprüsü ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Harput makamına olan merakımı bahsetmiştim. Bende Tasavvufta neden özleştirmeyeyim diye düşündüm. Bununla ilgili çalışmalarımıza başladık ve eserleri Harput musikisi ile derledik. Çok beğeni topladı ve TRT'de eserler yöre Harput şeklinde dinleyenlerimizle buluştu. Faydalı işler bizi mutlu ediyor.

Çalışmalarınız hangi boyutta devam etmektedir?

Malum pandemiden dolayı konser ve söyleyişlerimize ara vermiştim. Bu dönem ise 'Nefis Sen Ölmez misin?' adlı eserimize ve sizin de yönetmenliğinizi yaptığınız bir klip çalışmamız oldu. Tabi güzel bir ekip çalışması oldu ayrıca ekipteki tüm arkadaşlarımı da buradan sizlerin vasıtasıyla teşekkür ediyorum. İnşallah konser çalışmalarımız olacak bununla birlikte TV programlarımı için katılım sağlayacağız. Sevenlerimize tasavvufu sevdiriyor isek ne mutlu bize…

Hayalinizde gerçekleştirmek istediğiniz bir proje var mı?

Rabbim'e hamdolsun. Bugüne kadar gerçekten çok önemli işlere imza atma fırsatımız oldu. Bundan sonrası için yeni eserlerimi ve albümlerimi dinleyicilerimle buluşturmayı istiyorum. Tabi Rabbim izin verirse.

Son olarak okurlarımıza bir mesajınız var mı?

Tabi öncelikle sanattan uzak kalmasınlar ve sanata, sanatçıya sahip çıksınlar. Yapılan işlerde bir emek var ve emeğe saygı olmazsa olmazlardan. Biz ulusal bazda sanatımızı devam ettirmekteyiz, bundan sonraki süreçte de ömrümüz yettiği kadar devam edecektir. Bu güzel söyleşi için tekrardan teşekkür eder, yayın ekibinize başarılar diliyorum.

Turan'dan kimler geldi kimler geçti

TURAN

Haftada iki defa çıkar Halk Gazetesi

AJANS HABERLERİ

Müsamere

Yıl başı BALOSU

Elazığ Basınında bir ekol ve okul olan Turan Gazetesi, 91 yıl Elazığ'ın kalem tutan ellerine ev sahipliği yaptı.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

2015 Yılında yerel gazetelerin birleşmesinin ardından yayın hayatına ara veren Türkiye'nin ilk 4 gazetesinden biri olan Turan Gazetesi yayın hayatına yeniden başladı.

Türk basın tarihinin en önemli gazetelerinden olan ve 1 Mayıs 1930 tarihinde İhsan Turan'ın yönetiminde günlük olarak yayın hayatına başlayan ve Cumhuriyet tarihinin dördüncü gazetesi ve ülkemizin de en köklü gazetesi olan Turan Gazetesi, yeniden hayat buldu.

Elazığ'a birçok ilki getiren ve ilk matbaanın Elazığ'da açılmasını sağlayan Turan Gazetesi kapanmadan önce Eşref Turan ve Murat Turan'ın yönetiminde yayın hayatını başarılı bir şekilde sürdürüyordu. 3 Aralık 2015 tarihinde yerel gazetelerin birleşmesine kadar yayın hayatını aralıksız sürdüren Turan Gazetesi o tarihten itibaren basımlarını durdurmuştu.

Turan Gazetesi 6 yıl aradan sonra yeniden yeni yönetimiyle tekrar yayın hayatına başladı.

Turan Gazetesi İmtiyaz Sahibi Murat Turan; "Turan Gazetesi, Türkiye'nin en eski 4. yerel gazetesidir. 1 Mayıs 1930 tarihinde yayın hayatına başladı. 2015 yılına kadar aralıksız devam etti. 2015 yılında Basın ilan kurumunun gazetelerin birleşmesi hususunda yaptırım kararından itibaren yayınımıza ara vermiştik. Bugün itibariyle tekrar yayın hayatına başladık. Elazığ halkına sonsuz teşekkür ediyoruz. Bizlere güç oldular ve destek verdiler. Bundan sonraki süreçte de Elazığ halkı için çok büyük projeler yapacağız. Tarafsız değiliz, tarafımız Elazığ halkıdır." dedi.

Usta Kalemler

Elazığ'ın usta kalemlerine de ev sahipliği yapan Turan Gazetesi'nde çok önemli isimler bulundu. İhsan Turan'la başlayan Murat Turan'la yayın hayatına devam eden Turan'da şu kalemler bulundu:

Kemal Turan, İsmet Turan, Turan Turan, Şükrü Sunguroğlu, Eyüp Şedele, Ömer Naimi Erdem, Nurettin Ardıçoğlu, Bahattin Ögel, Mehmet Aytuğ, Şemsi Belli, İshak Sunguroğlu, Cemil Meriç, Ahmet Kabaklı, Ali Suzi, Haydar Duman, Azeri Ozan Elmas Yıldırım, Mevlüt Özaydın, Fethi Ülkü, Ali Rıza Alp, Fikret Memişoğlu, Cenani Dökmeci, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Şeref Tan, Şükrü Kacar, Bedrettin Keleştimur, Eşref Turan, İsmail Baysal, Bünyamin Eroğlu, İrfan Arslan, Hüseyin Keskin, Murat Kuçşubaşı

Nerede o eski günler?

Bu ayki yazımda memleket özlemimden bahsedeceğim ancak biraz eleştirel bir yaklaşımımda olacak. Birçoğumuz memleketimizden çok uzak yerlerde hayatlarımıza devam ediyoruz. Memleket özlemi anılarımızda ve hafızalarımızda baki ve taze kalacak elbet.

Gökçe KARAGÖZ

Gurbette olan her kişide olduğu gibi memleket sevgisi hatırlandıkça çoğalacak, çoğaldıkça güçlenecek. Hayatlarımızı farklı coğrafyalarda yaşarken kendimize ve çocuklarımıza bırakacağımız anlamlı hediyelerden biri de bu çoğalmış duygular olacak. Onlara da bu güzel duygular geçmiş olacak ve nesiller boyu hatırlanacak.

Memleket, deyince kimi zaman şair kimi zaman yazar oluruz. Notalara dökülen şarkıları yazan bestekar oluruz. Kimi zaman oyuncu oluruz bir tiyatro sahnesinde gibi. Yaşananları söze döküp anlattığımız anlarda. Kutsallığının bükülemeyeceği yüreklerde yangın oluruz kimi zaman. Duygular sonsuz elbet… Memleket içimizdeki ait olma ve güven duygusunun harman yeri. Buraya kadar hepimiz hemfikiriz değil mi?

Ancak bu yıl bu duygularla gittiğim memleketimde hissettiğim bu güzel duygulara karşılık biraz içerledim. Yıkılan binaları, düzensiz yerleşik hayatı, çarşısını pazarını, memleketimin simgesi olmuş birçok şeyin ya yıkıldığını ya da harabeye döndüğünü gördüm. Binalar küskün ve yara almış. Tıpkı hayatlar gibi. Çarşı keşmekeş. Trafik kural tanımıyor. Yayalar kendi kurallarıyla karşı caddeye geçmeye çalışıyor. Postane meydanı eski canlılığını yitirmiş. Elbette pandeminin etkisi var ancak bu kadar mı sönük olur.

Tüm sokaklarını ve tüm caddelerini karış karış gezdim. Hep aynı manzara ve aynı hisler. Üzüldüm memleketim adına. Gelişmesi ve diğer illerden geride kalmayacak kadar çok kutsal değerleri olan bu güzel memleket maalesef bir hafriyat alanı olmuş. Anılarım yıkılan binaların altında adeta. Okulum Mehmet Akif Lisesi yıkılmış. Yıkıntıların üstünde garip bir park alanı var. Toprak yığınlarının üstünde arabalar dizilmiş. Neden yıkıldı? Kimse tatmin edici bir şey söyleyemedi.

Dükkanlar garip duruyor. Garip haller her köşeye sinmiş. İnsanlar mahzun ve üzgün yüzlerle dolaşıyor. Gelecek kaygısı, belirsizlik gençlerin yüzünden okunuyor. Kimse kimseye gülümsemiyor. Her köşe başında karşılaştığımız dostlarımızla bayramlaşır gibi yaptığımız sohbetler Gazi Caddesi'ni daha da bir güzelleştirirdi. Şimdi caddeler yorgun bedenlere eşlik ediyor. Hayattan yorulmuş bedenler yürüyor. Çok acıklı. Şimdi tek düşündüğüm şey gelecek yaza özlemle gideceğim memleketimde neler bulacağım. Umarım gelecek güzel anılarımızı yeniden canlandırır. Güzel memleketim yeniden canlanır. Sağlıcakla ve sevgiyle kalalım…

Nihayet kuruldu…

- **Bütün Elazığlıların ve ilim aşığı insanların gayret ve destekleri, devlet ve hükümet büyüklerinin anlayışlı yaklaşımları ile Elazığ Fırat Üniversitesi'nin Kuruluş Kanunu 11 Nisan1975 tarih ve 1873 sayı ile T.B.M.M de kabul edilerek Fırat Üniversitesi resmen kurulmuştu. Kanunun kabulü, Elazığ'da büyük mutluluk ve sevinç gösterileri içinde yapılan şenliklerle kutlanmaya başlanmıştı.**

HÜSEYİN GAZİ ORHAN
Fırat üniversitesi Hastanesi
Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü

Başbakan Süleyman Demirel'in, Elazığ Valisi Zekeriyya Çelikbilekli, Belediye Başkanı Şükrü Kacar ve Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Temizer ile birlikte Veteriner Fakültesi'ni Ziyareti (1970)

Yürütme Kurulu çalışmalarına yön verme bakımından Diyarbakır ve Adana üniversiteleri ile ilgili raporlardan birer örneğin teminine,
Yürütme kurulu çalışmalarının Ankara'da ve zaman zamanda Elazığ'da yapılmasına, toplantıların sık sık hiç değilse başlangıçta her on beş günde bir yapılmasına,

Toplantılarda yapılan konuşmalar ve alınan kararların zaptı için Doç. Dr. Bahir Özgencil'in rapor yazıcı olarak seçilmesine,
Toplantılara bütün üyelerin mümkün mertebe eksiksiz katılmalarına,
Fırat Üniversitesi kuruluş hazırlıkları ile ilgili çalışmaların, özellikle araştırma mahiyetindeki tetkik ve incelemelerin desteklenmesi ve bunlar için gerekli giderlerin karşılanması maksadıyla mali imkanların araştırılmasına,
Fırat Üniversitesi ile ilgili kurulması düşünülen vakıf konusunun bir yetkiliye tetkik ettirilerek bir sonuca bağlanmasına,

Akademi Başkanı İsmail ŞENGEL, Öğretim Üyeleri Fatma SAYI, Memnune BİLDİK, Güven ÜNAL, Orhan KURAL, Kerim SUNUROĞLU vs...Akademi öğrencileri ile..1970 DMMA ELAZIĞ

İhtisas komisyonlarının teşkili için Hasan Celal Güzel tarafından hazırlanacak raporun gelecek toplantıda görüşülmesine,
Kurulumuzun gelecek toplantısının 7 Haziran 1971 Pazartesi günü saat 20.30'da Ankara Veteriner Fakültesi şeref salonunda yapılmasına karar verilmiştir.
Fırat Üniversitesi Yürütme Kurulunun toplantılarında alınan kararlar ve yapılması öngörülen hususlar, Kurul Başkanı Mustafa Temizer tarafından Fırat Üniversitesi Kurma ve Geliştirme Derneğine, Mahalli Daimi Komite Başkanlığına ve diğer ilgili kuruluşlara bildirilmek suretiyle, bu gruplar arasında iş bölümüne dayalı koordineli çalışmalar yapılması ve kararların süratle yerine getirilmesi sağlanmış, ilk icraat olarak da Yürütme Kurulunun VI nolu ara kararı ile kurulması düşünülen Fırat Üniversitesini Geliştirme ve Yaşatma Vakfı 'da yardımsever hemşerilerin teşebbüsleri ile 1972 yılı içerisinde kurulup faaliyete geçirilmiştir.
1969 yılında Elâzığ'da Veteriner Fakültesinin gerçekleştiğini ve Mimarlık ve Mühendislik Akademisinin yakınında 41 hektarlık bir arazinin fakülte adına satın alındığını görürüz. Bu arada fakülte kendi yapılarını projelendirmek üzere Ankara Üniversitesi İnşaat Dairesine ihtiyaç programını yollayarak proje ve keşif isteminde bulunur. İnşaat Dairesi ön keşifleri yapmakla birlikte ihtiyaç programı üzerinde çalışmalar yapılmasını önerir.1970 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayınlanan yükseköğretim ile ilgili bir araştırmanın, Elâzığ'da üniversite kurulmasına ilişkin çalışmalar üzerinde etkin olduğunu görürüz. Nitekim aynı yıl, Elâzığ Veteriner Fakültesi yatırım talebi ile ilgili görüşmeler sonunda, ilgili Dekan, Devlet Planlama Teşkilatı ve Ankara Üniversitesi İnşaat Dairesi yetkilileri bu Fakültenin başından itibaren bir Üniversite bütünü içinde ele alınması gerektiğinde görüş birliğine varırlar.

Elâzığ şehrinin içinde ve 15 km. yakınında olmak üzere elde var olan iki araziden birine üniversite yapılarının yerleşebilmesi için Elâzığ Üniversitesi Yürütme Kurulu tarafından iki şehircilik uzmanı görevlendirilir. Bu uzmanlar Ankara ve Elazığ'da yaptıkları incelemeler, görüşmeler ve tartışmalar sonunun da ilgili raporu Fırat Üniversitesi Yürütme Kuruluna yollarlar. 20 Mart 1972 tarihinde Elâzığ Veteriner Fakültesine ait yapıların Ankara Üniversitesi İnşaat Dairesi tarafından yapılacağı ve fakülteye ait yapıların bir bölümünün 31 Ağustos'ta ihaleye çıkarılacak duruma getirilmesi istendiği Mimarlık Bürosuna aktarılır. Aynı yıl DPT tarafından fakültenin isteği üzerine 500.000 TL'lik bir ödenek konmuş bulunuyordu. Fakülteden gelen veriler arasında Elâzığ Fırat Üniversitesi Yürütme Kurulunca ortaya konan Fırat Üniversitesi kompozisyon şeması da belirlenmişti. Bu şema fakülte ve bölümlerin adlarını, kuruluş ve öğretime açılış yıllarını içermekteydi. Ancak fiziksel planlamaya başlamak için gerekli bilgiler mevcut değildi. Bunun üzerine Ankara Üniversitesi İnşaat Dairesinin yatırımı da ayrılarak belirlenmiş görevi olan Veteriner Fakültesinin projelendirme işlemin 4 ayda bitirilmesi istenerek Nisan 1972 de başlandı. Projesi Ziya Tanalı ve Berrak Seren tarafından hazırlanan,1973 yılında başlayan ve 1976 yılında kısmen öğretime açılacak olan Veteriner Fakültesine ait 34.700 metrekareyi bulan tüm yapıların 1977 yılında bitmesi planlanır. Ancak bina 1978 yılında bitirilir.

Hazırlanan projenin uygulanmasına gelinmiştir. Ankara Üniversitesi Rektörü Tahsin Özgüç'ün de katıldığı temel atma törenine çok sayıda davetli katılır. Elazığ Valisi Rıfat Kaplan, Belediye Başkanı Şükrü Kacar, 8. Kolordu Komutanı Adnan Ersöz, şehrin önemli bürokratları, Ankara'dan gelen çok sayıda davetli bu törene katılalar arasındadır. Bu törene paralel olarak yine Cip Barajındaki balık üretme çiftliği ile Kesik Köprüdeki arazinin bir kısmına Veteriner Fakültesi araştırma ve uygulama çiftliğinin de temelleri atılır.

Nihayet bütün Elazığlıların ve ilim aşığı insanların gayret ve destekleri, devlet ve hükümet büyüklerinin anlayışlı yaklaşımları ile Elazığ Fırat Üniversitesi'nin Kuruluş Kanunu 11 Nisan1975 tarih ve 1873 sayı ile T.B.M.M de kabul edilerek Fırat Üniversitesi resmen kurulmuştu. Kanunun kabulü, Elazığ'da büyük mutluluk ve sevinç gösterileri içinde yapılan şenliklerle kutlanmaya başlanmıştı.

Soldan ikinci Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hümeyra Özgen - F.Ü Rektörü Prof. Dr. Mustafa Temizer - Çiğdem Bulut - Nevin Sertkaya F.Ü Genel Sekreteri Tümer Akpolat

1970 yılında Ankara Üniversitesine bağlı olarak açılan Elazığ Veteriner Fakültesi, artık Fırat Üniversitesinin çekirdeğidir. Kanun gereği üniversite olabilmesi için 2 fakülteye daha ihtiyaç vardır. Bu fakülteye 1975 yılında Fen ve Edebiyat Fakülteleri de eklenerek Fırat Üniversitesi 1975-1976 öğretim yılında üç fakülte ile eğitim ve öğretime başlamış, Fen Fakültesine gönüllü olarak Ege Üniversitesinden Prof. Dr. Abdullah Kızılırmak, Edebiyat Fakültesine ise Prof. Dr. Gündüz Akıncı dekan olarak atanmıştır. Kuruluş çalışmalarında sekiz yıldan beri en ağır yükü ve haklı olarak en büyük şeref payını taşıyan Prof. Dr. Mustafa Temizer, Fırat Üniversitesinin kurucu ve ilk rektörü seçilmenin onurunu da kazanır. Temizer hocanın büyük hayalleri ve hedefleri vardır. Bu hedeflere ulaşmak için bir an önce işe koyulmak gerekir. Kürsüsü olduğu balıkçılık bölümü ile ilgili olarak Balıkçılık Fakültesi, Bölgenin ihtiyacı olan Tıp Fakültesi ve çeşitli Yüksekokullar açmak Temizer'in en büyük hedeflerindendir. Yeni çıkartılan 2547 sayılı yasa gereği artık öğretim kadrosu oluşturmak ve yeni fakülteler açmak söz konusudur. Rektör Temizer, üniversitenin eşdeğerleri ile boy ölçüşebilecek yeni bir üniversite kurma ve yaşatma çalışmalarını tamamlayacak, arada üniversite ile halkla ilişkileri geliştirmek, bilgi alışverişinde bulunmak ve aylık üniversite haberlerini yayınlamak gayesi ile üniversite bünyesinde bir "Bilgi ve Haberleşme Merkezi" oluşturur.

Prof. Dr. Mustafa Temizer Üniversite rektörü olunca, Veteriner Fakültesi Dekanlığına Profesörlüğe atanan kadim dostu Prof. Dr. Bahir Özgencil atanır. Bu göreve daha sonra Temizer hocanın sınıf arkadaşı Ankara Üniversitesinden Prof. Dr. Hümeyra Özgen getirilir.

1982 yılına kadar Elazığ'da biri Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, diğeri Fırat Üniversitesi olmak üzere iki ayrı ve özerk Yükseköğretim Kurumu hizmet verir. Bunlardan Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi yerleşim planında öngörülen Temel Bilimler, Mimarlık, İnşaat, Elektrik, Makine Mühendisliği öğretim binaları, konferans ve toplantı salonları, kütüphane, dinleme salonu, uygulama atölye ve laboratuvarları, bilgisayar merkezi, araç bakım ve onarım tamirhanesi, garaj, marangozhane, lojman, cami, ısı merkezi, başkanlık idare binası, trafo merkezi, açık ve örtülü oto parkları, spor alanları, iç ve dış aydınlatma ağı, su depoları, yol-su-elektrik-kanalizasyon şebekeleri, artezyen su pompa istasyonu gibi yapı ve

tesisleri tamamlanmıştır. Akademi, bahçe tanzimi ve ağaçlandırma çalışmaları devam etmekte olan modern bir kampüse girmiştir. O dönemlerde Kampüs içindeki Mimarlık bölümü binası, Fen ve Edebiyat fakültelerinin çalışmalarına tahsis edilir.

Veteriner Fakültesi bina ve tesislerinin inşaatına bu yeni kampüste başlanmış 1977 yılında yapım işi tamamlanınca da Veteriner Fakültesi, Rektörlük ve bağlı idari birimler bu kampüse taşınmışlardır. Veteriner Fakültesinin yeni binasında, konferans ve toplantı salonları; kütüphane ve sosyal birimler, öğretim ve eğitimle ilgili dershane ve laboratuvarlar, hayvan sağlığı ve tedavisi ile ilgili araştırma ve uygulama yapılabilen o dönem için modern görünümlü tesisler mevcuttu.1978 yılı içerisinde Temizer, sosyal ve kültürel yönden Üniversitenin eksiklerini tespit etmiş ve bunun için musiki ile uğraşan ve bu işleri iyi bilen bir elamanı üniversiteye memur olarak aldırır. Alınan memur Naci Sönmez'dir. Naci sönmez ilk olarak o zamanın ismi ile anılan Mediko-Sosyal (Şimdiki Sağlık, Spor ve Kültür Dairesi) biriminde göreve başlar. Öğrencilere yönelik kültürel ve çeşitli sosyal etkinlikler başlamıştır artık…

1979 yılında TEKSİS tarafından hazırlanan yeni yerleşim planı uyarınca, Fen ve Edebiyat Fakültelerinin öğretim ve eğitim binalarının yapımına da bu yeni kampüste başlandı. Kampüste ayrıca ısı merkezi, trafo, lojman ve su deposu gibi binalar hizmete açılmış olup yol, su, elektrik, kanalizasyon şebekeleri ile Azgın Dere üstünün kapatılması ve kampüsü şehre bağlayan köprü ve yolların yapımı ise bitirildi. Fırat Üniversitesi, bu dönemde öğretim ve eğitim çalışmaları yanında, fiziksel yapılaşma yönünden de hızlı bir gelişme içerisinde bulunuyordu.

1967 yılında kurulan Akademi ile 1970 yılında kurulan Veteriner Fakültesi arasında aynı alanı paylaştıkları için gerek idari gerekse akademik çalışanlar arasında ebedi dostluklar kurulmuş, birçok ortak meseleyi ve sıkıntıları beraber çözerek 1980 yıllara gelmişlerdi. Ankara'ya bütçe görüşmelerine ve bürokratik işler ve sorunların çözümü için Akademi Başkanı Prof. Dr. Memnune Bildik ve Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Temizer yollara düşmüş, araçları ile kaza bile yapmış, eğitim ve öğretimin sevdalısı bu iki insan canlarını bile tehlikeye atmıştır.

DELİLERLE VELİLER

Ah gurban, ah.. Ah dedikçe cigerimden gan gelir demiş ya adam. Vallah billah dorğu sölemiş. Adamın cigerinden gan gelir mi ? E derdi böyükse, çaresi yohsa, emi ele geçmise ahhh der, ah dedikçe de cigerinden gan gelir. De ki niye?

E oğul ben ah demiyem de kim ah desin?

Delisi de velisi de bol bu melmeketin ahan böle veran olması neçe derttir bilir misiz? Veran olduhleyin nası gonahlar pege dönmüşse, nası üzerinde türkü sölenen eyvan yerle bir olmuşsa, nası şen çarşıları zibillik haline gelmişse, nası havuzbaşlarındaki salkım sögütlerin su şırıtılarının yerinda şindi bayguşlar ötise insanlar da bi tevir oldu. Ayahlar baş oldu başlar ayah oldu. Herkeş getti. Mezerlerini burda bırahıp getti. O mezerleri bilmediler ki gendilerinin kökleridir. Bilmediler ki ot da kök üzerine biter. Bu aleme ot gelip palah getmek var mıydı? Palah bile olamadan köksüz, gendi bile olamadan ruhsuz yaşamak var mıydı? Bu melmeketi böyle veran bırahmak var mıydı?

Mehmet Sait KARAÇORLU

E ben daha annamim ki deli kimdir akıllı kimdir? Bahimde yavrum şu gelene geçene yapılana edilene, olana bitene vallah billah bizim zemanımızda deliler yapmazdı bunnarı. Deli deyip geçisin del mi? Yahu o delileri görsediz bi kere söledigini dinnesediz annardız dediklerimi.

Bi deli Dono vardı deli Dono. Ermeni. Ha bizim çağalığımızda Ermenilerle gardaş gibi yaşarduh. Bi tek dinnerimiz ayrıydı. Geri galan her bişemiz aynıydı. Onnarın da ustası ustası, begi beg, adamı adam, delisi deliydi.
Dedim ya bi dinnerimiz ayrıydı. Onnar kiliseye giderdi biz camiye. Gomşuluk ederdik, ticaret ederdik, ehbablık dostluk ederdik. O ayrılıhlar hep sonadan çıhtı. Onnarın arasında fitne çıhtı. Bizimkiler de rahat durmadı. Çoh fena şeyler oldu. Çoh kötü oldu oğul.

Diyeceğim o ki Deli Dono'yu herkeş veli bilirdi. Deli Dono heç kimseye zararı olmayan bi adamdı. İşi gücü kağırt toplamahtı. Yerde bulduğu ne gader kağırt varsa alır, düzeldir, sarar sarmalar evinde, evi de yohtu ya bi gulübesi vardı orda biriktirirdi. Deli diye adı çıhmış. Heç kimseye bi dirhem zararı olmamıştır. O bi deli Donoydu işte. Bi gün biri Deli Dono'ya - "Gardaş ge sen de müslüman ol artuh, adın değiştirek" falan filan demiş. Deli Dono o herife ne demiş bilimisin? Demiş ki ; "İmam efendi gibi müslüman olamam senin kimin müslüman olmayı nedem?"

E şimdi hele bah bu laf deli işi mi akıllı işi mi?

Onun için deli deyip geçmeyeceksin. Delilik de çeşit çeşittir. Zır deli vardur, zır zır deli vardır, hınzır deli vardır, üstünü yırtan vardır, dağa gaçan vardır, altına sıçan vardır. Bu melmekette delinin her çeşidi vardır. Bol miktarda vardır ki oğul o tımarhanayı boşuna yapmadılar. Amma velakin tımarhanadaki deliyi gördün mü sen sahan "bu niye böle" diye soracahsın. Velilikle delilik niye birbirine çoh yahındır? Çünkü aklı herkeşden fazla olanın mertebesidir ikiside. Birisi eyiliğine fazla. Öbürü de öle degil.

Bu niye böle dersen sen sahan her bi delinin bi mazisi vardır. Onu bilirsin. Şindi bu bizim Osman varya Daldikli Osman. O'nun yatacah yeri yohdur oğul. Demiştim o Muşub'dan el almıştır. Ve de canını yahmaduğı adam galmamıştır. E oda bi çeşit deli oğllum.. Daldiklinin bi duyduğuz meseleleri var bi o gader de duymadıhlarız.

Ben size bu Daldikli Osman adamın birini sölede sölede deli etmiş tımarhanaya düşürmüştür desem inanır mısız?

Osman da yemenicidir. Yemenicinin eli işdedir, ağzı oynaşdadır. Bi terafdan yemeni tiker öbir terafdan adam söledirdi. Zevallıyı sölede sölede ahır delirtmiş tımarhanaya düşürmüş.

Beyaz Pıharın ordan yuharı çıhıken n'olmuşsa tımarhanadan içeri girmiş, adamcağız elinde bi akasya dalı yerleri süpiri, huzur içinde, bu getmiş adama hal hatır etmiş. Etdükleyin adam nası bunu görmüşse

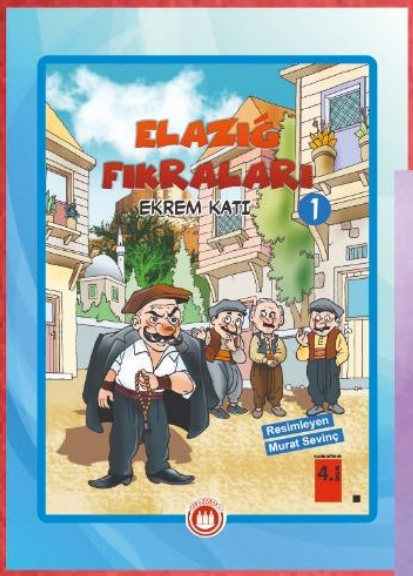
- Vay demiş namussuzoğlu namussuz yuharı şeherliler burdada mı geldiz beni bulduz. Elindeki akasya dalını sırtı budur demiş yapıştırmış. Bu canını gurtartmış, unan de ki get yolan daha. Yoh babam, dönmüş beyaz pıharın oraya oturmuş, kimi görmüşse;

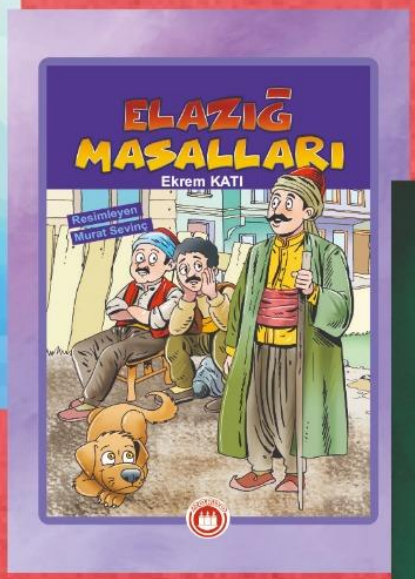
- "Yahu" demiş, ahan şu yuharda hastahanaya gettim. Adamcağız perişan, gönül goymuş, deyi ki Yuharı şeherlilerle bu gader hatırımız var, heç gelip de geçmiş olsun diyen çıhmadı bi tene. Babam günahtır, bi beş dagga urğayın geçmiş olsun deyin edamcağıza."

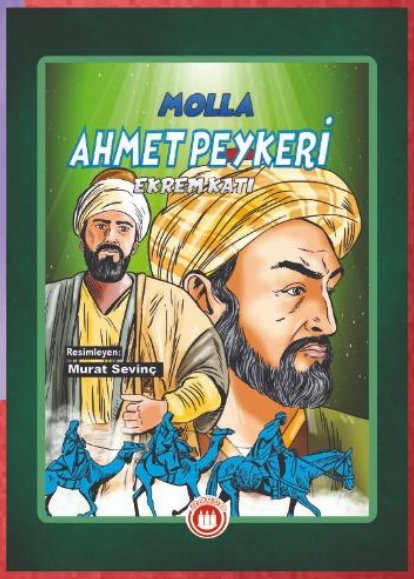
O gün ahşama ten en az on teneyi dögdürmüş deliye. Deliyi de eyice delirtmiş tabi. Delinin bölesi de vardı amma deli deyip geçmeyeceksin vesselam. Bu melmeket deliyi de çoh sever, itibar eder. Veliyi de.

Mezopotamya'ya can suyu veren
Fırat ve Dicle nehirlerinin anayurdu,
onlarca medeniyetin ev sahibi,
Türkiye gibi üç tarafı sularla çevrili bir huzur yarımadası,
bereketli topraklar,
Anadolu kültürüyle yoğrulmuş aziz şehir, Elazığ...

BENİM ÖYKÜLERİM

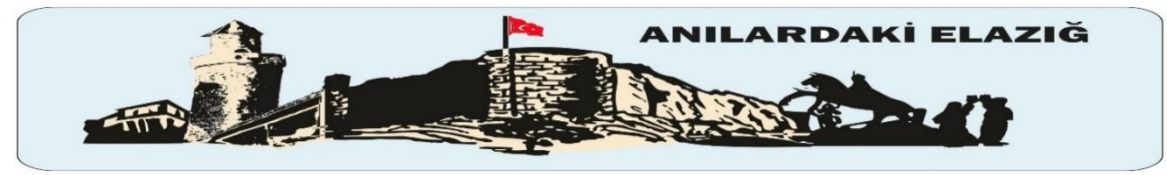

BORDO YAYINLARI

BORDO YAYINLARI
Yeni Mah. Gazi Cad. No:36 Yüce Pasajı Kat:1/105
Tel: 04242361284 - 05335654241
ELAZIĞ

Elazığ'la Harput bakışırken

Oktay Ekinci

20 Kasım 2003

Cumhuriyet Gazetesi

Kuşkusuz, Harput olmasaydı, Elazığ da olmazdı...

Ama, "Elazizli aydınlar" da olmasaydı; dağın başında yapayalnız kalan Harput'u artık kim tanırdı?..

Örneğin, Bedrettin Keleştimur, 17. 10. 2003 tarihli Günışığı gazetesindeki köşesinde, bilge şair Şeref Tan'ın ünlü "Çayda Çıra" şiirini anımsatıyor;

"Eriyen damla damla mum değil, gözyaşıdır,
Harput akşamlarında kalan son hatıradan..."

Vali Osman Aydın öncülüğünde kurulan Harput Vakfı 'nın (HARVAK) dergisinde de Doç. Dr. Nevzat Çelik, böylesi bir "karasevdanın" biraz da "pişmanlıktan" kaynaklandığını sanki "sezdirir" cesine yazmış; "Herkes ihanet etti baş döndürücü Harput'a; yerlisi, yabancısı herkes. Belediye binasını yıkarak ilk yıkımcı olan Feyzi 'den (1944) günbegün çoğalan bir terk edişle..."

Osmanlı terk edince...

III. Murat dönemi tapu kayıtlarında "Baş Döndürücü Kaya" diye anılan Harput, aslında 1944'ten bile 110 yıl önce, ta 1834'te "terk edilmeye" başlamış...

O yıl, II. Mahmut 'un Doğu Anadolu'da "Osmanlı otoritesini" sağlamak için görevlendirdiği Reşit Mehmet Paşa, Baş Döndürücü Kaya'nın "Mezra" denen yamaçlarına kurduğu şimdiki yerleşmeye "vilayet merkezi" ni de taşımış...

İşte o gün bugündür Harput, "40 kuyular sularını" bile hâlâ sevgiyle gönderdiği aşağıdaki Elazığ'ını "sessiz bir hüzünle" seyrediyor... İÖ 2000'lerdeki Hurri 'lerden miras bu "anıtsal" kentin, İÖ 9. yüzyıldaki efendileri "Urartu" lardan kalma görkemli kalesini sarmalayan, Roma, Sasani, Bizans, Çubukoğulları, İlhanlılar, Dulkadiroğulları, Akkoyunlular, Artuklu ve Osmanlı dönemlerinin yarattığı eşsiz mimari dokusu tarihe gömülmüş...

Bu yok oluşu umarsızca seyreden 170 yaşındaki Elazığ ise özellikle son 20 yılın "imar rantına tutsak" politikalarıyla yakın tarihine ait özgün binalarını bile yok eden, acımasız bir betonlaşma altında...

O kadar ki, yeni kentin eski simgelerinden İzzet Paşa Camisi 'ni bile "küçük" görmüşler, kent dokusuna da zor sığan dev bir "dinsel rant" camisine çevirmişler...

Aynı şekilde, Harputlu "saray beylerinin" yaptırdığı, anılarla yüklü "Mahpushane Camisi" bile artık yok; yerinde ise yine koskocaman bir "çarşılı cami" var...

Bunlarla birlikte Cumhuriyet 'in önce 2 ve 3 katlı planladığı tüm semtlerde 8-10 kat "talan hakkı" da verilince, "Elaziz" gitgide kaybolmuş...

Elazığ'ın "sanatsal" müziğinden "Hüseyni" makamındaki ünlü "Yemen Türküsü" bile sanki kentin bu "geri gelmez" değerlerine de bir ağıt gibi;

"Burası Huş'tur, yolu yokuştur;
Giden gelmiyor, acep ne iştir?.."

"Yeniden var olmak" için...
İşte böylesi bir "uygarlık soykırımına" artık son verilmesi için başta HARVAK olmak üzere, yerel yönetim ve kent aydınları, hatta Elazığ Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO) bile adeta bir "yeniden varolma" dayanışması içindeler...
Vali Osman Aydın'la görüşmemizin en önemli konusu da inşaatı devam eden "Harput Evi" projesi... Harput Kalesi yanında ikinci bir "kale" gibi dursa bile hatta onca parayla yine Harput'taki "son kalan tarihi evlerin kurtarılması" da mümkün gibi görünürken, yine de özenli mimarisi ve "kültür öncelikli niyeti" ile kentteki yeni heyecanın anlamlı bir ürünü...
Belediye Başkanı Hamza Yanılmaz 'ın da aynı heyecanla anlattığı; "Harput-Kayabaşı Parkı" projesi ise tarihi Hoca Hamamı 'nı, Artuklu'dan kalma Alacalı Cami 'yi, Osmanlı'dan kalma Kurşunlu Cami 'yi ve Harput girişindeki "Hacıkerimefendi Konağı" ile komşu evini de içeren bir "koruma ve rekreasyon" projesi olarak tasarlanmış...
Artuk Bey 'in torunu, Behram Bey 'in oğlu, büyük Harput Hükümdarı Belek Gazi için yontucu Nurettin Orhan 'ın 1964'te yaptığı "anıt heykel" , Kayabaşı'nda artık bu düzenlemeyle yükselecek...
Böylesi bir kenti yönetmesine rağmen hâlâ bir "mimarın" görevli olmadığını öğrendiğimiz belediyeden ayrıldıktan sonra HARVAK'taki toplantı ise artık hemen herkesin "tarih için harekete geçtiğini" gösterdi...
Örneğin, elde kalan son Elazığ evlerinin bulunduğu "Kazım Efendi Sokağı" nın korunarak "kültür ve sanat sokağı" şeklinde yaşatılması; Kapalıçarşı 'nın onarılıp düzenlenerek "ahşap çatılı özgün mimarisiyle" ömrünün uzatılması; tarihi bir binada "kent arşivi ve müzesinin" kurulması, gündemdeki projeler...
Mimarlar Odası Temsilcisi Yümnü Saatçi'yle kenti gezerken gördüğümüz "Buğday Meydanı", "Yemeniciler", "Demirciler", "Bakırcılar" çarşıları ve "Şıra Meydanı" gibi geleneksel ticaret mekânlarının da mutlaka korunarak yaşatılmasını "bizim şartımız" olarak öneriyoruz...
Böylesi "umut yüklü" bir toplantının ardından, ÇEKÜL'ün Elazığ neferi Mustafa Balaban , Malatya neferi Bekir Sözen ve başkomutanı "Elazığlı" Prof. Dr. Metin Sözen 'le birlikte ziyaret ettiğimiz ETSO ise sanki tüccarların değil "sanatçıların" odası gibi... Başkan Suat Öztürk ile arkadaşlarınca desteklenen şiir, müzik, edebiyat ve tiyatro etkinliklerine ekledikleri ve ETSO'nun sanat sorumlusu Etem Yalın tarafından hazırlanan "Aksata" adlı oda dergilerinde bile "Harput ve Elazığ tarihi" kapak konusu...
Fırat Üniversitesi, Rektör Prof. Dr. Fevzi Bingöl 'ün yakın ilgisiyle yerel sanat dünyasına bilimi armağan ediyor... Yakınlarda yapılan "Elazığ Kültür Kurultayı" hâlâ konuşuluyor.
Kentin kültür neferi Şener Bulut, Elazığ'a 25 km'deki, "mavi bayraklı plajlarıyla" ve "martılarıyla" ünlü Hazar Gölü kıyısında her yıl düzenledikleri "Hazar Şiir Akşamları" nın, bu kez aralık ayında (2003) Bakû 'da ve "Büyük Hazar'ın koynunda" yineleneceğini söylüyor...
1800 yıllık kilisedeyiz...
İşte bu gözlemlerin ardından sıra artık Harput Kalesi 'ne geldiğinde, önce İS 179 yılında kalenin bulunduğu kayanın "içine" oyularak yapılan "Kadim Meryem Ana Kilisesi" ni ziyaret ettik. 1920'lere kadar oradaki "Tabakhane Deresi" ni kaplayan, ancak şimdi "harabeleri" bile kalmayan eski "Süryani Mahallesi" sakinlerinin bugünkü temsilcisi İshak Tanoğlu, kiliseyi 1999'da temizleyip onararak yeniden ibadete açmış.
Artuklu'nun Ulu Camisi ve Akkoyunlular'ın Sarahatun Camisi 'nin ardından Kayabaşı 'nda durup, yukarıdaki Harput'la aşağıdaki Elazığ'ın karşılıklı "bakışmalarını" paylaşırken bu iki kader arkadaşına elimdeki turizm kitapçığından "yerel duaları" okudum; "Muhannete muhtaç olmayasınız/Dünya durdukça durasınız…"
Dönüşte Elazığ'dan Harput'a doğru "hoşça kal" dercesine baktığımda ise Belek Gazi'nin ve tarihi Kale'nin özenle "korunmaları" gereken kutsal siluetlerine saygısızca eklemlenen dev bir "özel yurt ve lise binası" nı görünce, ister istemez gözüm aynı kitapçıktaki "yerel beddualar" a takılıverdi; "Etin töküle, inim inim inleyesin" ...

KOFİK DOLMA

Malzemeler:
25'er adet kofik (kurutulmuş dolmalık biber ve patlıcanın yerel adı)
5 adet kuru soğan
2 su bardağı zeytinyağı
750 gr pirinç
Karabiber
Kırmızı biber
Yeteri kadar tuz

Yapılışı:
Öncelikle kofikleri sıcak suda haşlıyoruz. Ayrı bir tencerede ince ince kıydığımız soğanları pembeleşince kadar kavuruyoruz. Pembeleşince yıkanmış pirinç ve diğer baharat ve tuzu karıştırarak kavuruyoruz. Pirinç ölçüsü ile bir ölçü su ilave edip suyunu çekene kadar pişiriyoruz. Bu pilavı haşlanan kofiklerin içerisine dolduruyoruz. Bir ölçü suyla da kofikleri pişirip servis ediyoruz.

1972 Yılı'nda Hüseynik'te çekilen CEMO Filminden bir sahne: Türkan ŞORAY